

SKRIFT NR. 3

ISBN 82-991019-2-1
ISSN 0800-1855

BJARNE SANNESS

**OPPNAVN OG TEKNISKE
UTTRYKK VED
KONGSBERG SØLVVERK**

KONGSBERG 1984

BJARNE SANNESS

**OPPNAVN
OG
TEKNISKE UTTRYKK
VED
KONGSBERG SØLVVERK**

tilrettelagt av
FRED STEINAR NØRDRUM

**BERGVERKSMUSEET
SKRIFT NR. 3**

Kongsberg 1984

BERGVERKSMUSEETS SKRIFTSERIE

SKRIFT NR. 3

REDAKSJON:

Fred Steinar Nordrum

Bjørn Ivar Berg

© Norsk Bergverksmuseum, Sølvverket, Kongsberg

Bestilling og henvendelser: Norsk Bergverksmuseum
Hyttegt. 3
3600 Kongsberg
Tlf. (03) 73 32 60

ISBN 82-991019-2-1

ISSN 0800-1855

Trykk: Offset-trykkeriet Arve Kværnum

Trykkingen av dette skrift er i hovedsak bekostet av
Norsk forening for fjellsprengningsteknikk

Forsideillustrasjonen "Fra Kongsberg Sølvverk"
er tegnet av Aug. Schneider (1842-1872) og er hentet
fra Illustreret Tidende, København, 15. september 1872.
Bildet viser malmtransport i stoll med hest og vogn
på jernbane.

Kongsberg 1984

FORORD

Dette skrift er tilegnet stiger Bjarne Sanness, Sølvverksmuseets grunnlegger og første bestyrer. Hans etterlatte manuskripter om oppnavn og tekniske uttrykk brukt ved Kongsberg Sølvverk er trykket med tillatelse av hans arvinger. Det er i manuskriptene gjort forsiktige språklige endringer.

Vi henviser forøvrig til andre ordsamlinger med forklaringer fra Sølvverket:

M.T. Brünnich: Beretning om Grubevæsenet og dertil henhørende Indretninger ved Kongsberg Sølvverk 1800. Bergverksmuseet skrift nr. 2, 1983.

M.T. Brünnich: Kunst-ord som forekomme brugelige ved de norske Bergverker (1816). Utgitt ved Sigurd Kolsrud, Det Kgl. Norske Videnskabers Selskabs Skrifter 1957 nr.2, Trondheim.

Indstilling angaaende Kongsberg Sølvverks Drift. Bilag 1, s.60-63, Fortegnelse over en Del tekniske Ord og Udtryk som er anvendt i denne Beskrivelse. Sammenstilt av Amund Helland. Centraltrykkeriet, Kristiania, 1885.

Kongsberg, september 1984

Fred Steinar Nordrum

INNHold	side
F.S. Nordrum: STIGER BJARNE SANNESS	5
Innledning om oppnavn	9
Bj. Sanness: OPPNAVN med opprinnelsesforklaring brukt ved Kongsberg Sølvverk i det 19de og 20de århundrede (1941)	15
Bj. Sanness: TEKNISKE UTTRYKK OG BENEVNELSER VED KONGSBERG SØLVVERK (1943)	47

BJARNE SANNESS

**OPPNAVN
OG
TEKNISKE UTTRYKK
VED
KONGSBERG SØLVVERK**

tilrettelagt av
FRED STEINAR NØRDRUM

**BERGVERKSMUSEET
SKRIFT NR. 3**

Kongsberg 1984

Fred Steinar Nordrum:

STIGER BJARNE SANNESS

Bjarne Sanness ble født på Kongsberg 19.3.1898, som den femte av seks søsken. Foreldrene, Torstein og Thora Sanness, var av bondeætt og kom fra Holla i Telemark. Faren gikk i smielære i Skien og Kristiania og var en tid smed hos kammerherre Løvenskiold før han i 1893 etablerte sin egen vogn- og skosmie på Kongsberg. Forretningen ble etter hvert opparbeidet og ga et rimelig bra utkomme.

Etter folkeskolen fikk Bjarne Sanness arbeid i en sykkelabrikk. Men da fabrikken flyttet til Kristiania, ble han i stedet ansatt ved Kongsberg Sølvverk 30.8.1915. I oktober samme høst begynte han på Bergskolen, bare 17 år gammel. I 1918 tok han eksamen med særdeles godt i hovedkarakter. Han var den yngste som til da hadde fullført denne skolen.

Etter avsluttet bergskole fikk han stilling som formann ved Sølvverket fra 4.11.1918. Han hadde permisjon for å vikariere som oppsynsmann (formann eller stiger) på Færøyene i perioden

4.12.1920 - 26.9.1921. Sanness giftet seg i 1924 med Thea Skavanger, og de fikk to barn, Birger T. og Inger, født i 1924 og 1929.

Han ble konstituert stiger fra 11.7.1932 og fast ansatt som stiger i Kongens gruve 1.9.1938. Under krigen ledet han blant annet oppsynet med alle de kulturskatter fra norske museer og kirker som var magasinert i Kongens gruve. I perioder ledet han gruvedriften ved flere andre gruver, blant annet Bratteskjerpet og Helgevannsgruvene.

På grunn av sykdomsfravær ledet han også en kort tid smeltehytta i Saggrenda. I denne perioden, 11.5. - 6.9.1938, ble det i en smelting oppnådd et sølvinnhold på 999.30/1000 (promille) i det ferdige produkt. Dette var den høyeste sølvgehalt som noensinne var oppnådd i en smelting ved Sølvverket. Sanness mente dette var en ren tilfeldighet, og at det ikke skyldtes hans ledelse. Men han fikk ei sølvskål med inskripsjon i gave fra bedriften til minne om den bragden.

I 1930-årene var underskuddene ved Sølvverket store, og man kunne ane at den tradisjonsrike bedriftens levetid var begrenset. Sanness' yrkesstolthet og framsynthet førte til at han i et møte med sølvverksdirektør E.A. Dalset 13.11.1937 framla idéen om å skape et museum eller en teknisk-historisk samling for Kongsberg Sølvverk. Dalset ble meget interessert, og etter Sanness' forslag ble arbeidet overlatt til Kongsberg Sølvverks Oppsynsmannsforening, men med bedriftens støtte.

På Oppsynsmannsforeningens årsmøte 29.1.1938 ble Sanness' tanke møtt med begeistring. Det ble valgt en arbeidskomité på tre medlemmer: Formann Bjarne Sanness, stiger H.O. Olsrud og markskeider Olaf Løken. På konstituerende komitémøte 6.5.1938 ble Sanness valgt til formann. Olsrud døde samme år og ble erstattet av stiger Gustav T. Bråthen. B.K. Sherdahl ble ny sølvverksdirektør.

Innsamling og registrering ble satt igang, og etterhvert fikk museet lov til å overta hovedetasjen i den gamle smeltehytta. Oppussingsarbeider ble satt igang, og man regnet med å ha utstillingene ferdig til bruk i 1940. Verdenskrigen satte en stopper for det. De fleste gjenstandene ble i en periode evakuert inn i smeltehyttas røykkanaler. Andre bedrifter fikk benytte deler av smeltehytta som lager. Ny oppussing måtte til før utstillingene endelig kunne åpnes 4.august 1945.

Museumsarbeidet pågikk under hele krigen, både med innsamling og oppbygging av nye utstillinger. Det ble holdt en del omvisninger. Sanness fant også tid til å samle inn oppnavn (skjellenavn) og fagord som ble brukt ved Sølvverket. Veggkopien av Kronene i Håvet sto ferdig i 1942. Idéen om å skape en miniatyrgruve i røykkanalene ble unfanget i 1939, men ble først realisert i 1941-42. I 1943 bestemte direktør Sherdahl at Kongens gruve skulle fredes i stollnivå og i sjaktene, og at maskinene (fahrkunst, kompressorer osv.) skulle bevares.

Under oppbyggingen av museet betydde det mye at direktør Sherdahl var svært positiv til de fleste forslag og tillot at museet kunne benytte seg av kyndige personer i Sølvverkets arbeidsstokk. Blant disse kan nevnes bergingeniør Ragnvald Støren, Reidar Kongsgård, Gerhard Andersen, Halvor Lislerud, Sigmund Ormåsen, Bjarne Antonsen og Konrad Trollerud. Forøvrig var malermester Alf Rudin til stor hjelp når det gjaldt maling og fargevalg. Arbeidskomiteens medlemmer arbeidet stort sett på sin fritid og uten godtgjørelse.

Under museets åpningshøytidelighet ble Sanness overrakt Sølvverksmedaljen som en erkjennelse for sitt arbeid. I 1949 ble han både utnevnt til ridder av Kongsberglagets orden og fikk Kongsberg bys medalje. Han fikk Norges Vels medalje i 1952.

Bjarne Sanness ble museets første bestyrer, og museet fikk stor publikumstilstrømming. I 1948 ble Den Kongelige Mynts avdeling åpnet. I 1952 ble det utarbeidet planer for en videre utbygging av museet. Det ble lagt planer om en bergmannsuke. Etter forespørsel besøkte Sanness Røros og kom med forslag til utstilling av Kobberverkets samlinger.

I begynnelsen av 1950-årene forsøkte myntmesteren ved Den Kongelige Mynt å få overført smeltehytta til sin bedrift. Sanness kjempet drabelig for museets eksistens, og han lyktes med det. Denne saken førte til at museets venneforening, Sølvverksmuseets Venner (nå Sølvverkets Venner) ble stiftet 5.3.1952.

Bjarne Sanness døde 22.2.1953 etter en tids sykdom. Etter initiativ fra venneforeningen ble en byste av Sanness reist på museet i 1954.

Sanness skapte et museum og fikk bevart en unik samling gjenstander fra Sølvverket for ettertiden. Utstillingene og gjenstandsregistreringen vitner om stor innsikt i museumsfaglig arbeid. Som de to ordsamlingene i dette hefte viser, forsto han også viktigheten av å ta vare på de muntlige tradisjoner.

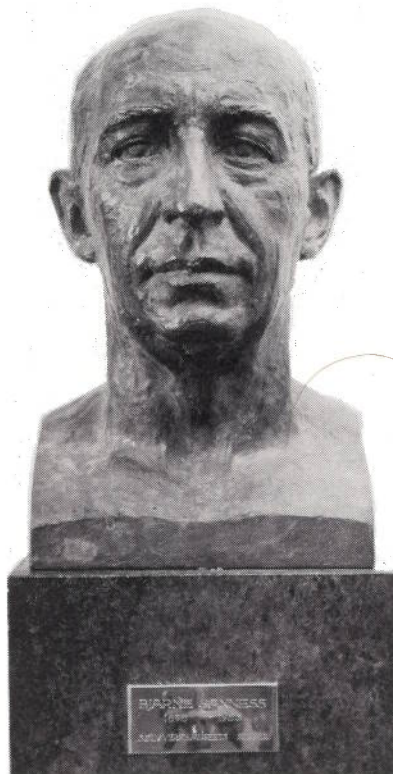
Bibliografi:

- Sanness, Bj. 1941: Oppnavn med opprinnelsesforklaring brukt ved Kongsberg Sølvverk i det 19de og 20de århundrede. Bergverksmuseet skrift nr. 3, 1984, s.14-48.
- Sanness, Bj. 1943: Tekniske uttrykk og benevnelser ved Kongsberg Sølvverk. Bergverksmuseet skrift nr. 3, 1984, s. 49-77.
- Sanness, Bj. 3.9.1945: Kongsberg Sølvverk. Gruvedriften før og nå og Sølvverksmuseet. Upublisert. 9s.
- Sanness, Bj. 23.11.1945: Sølvverksmuseet. Upublisert. 3s.
- Sanness, Bj. 1946: Sølvverket. Den norske turistforenings årbok 1946, s. 39-49.
- Sanness, Bj. 1948: Fører gjennom museet. Sølvverksmuseet. 36s. Utgitt på norsk, engelsk og tysk.

- Sanness, Bj. 1948: En orientering til hjelp under et besøk ved Kongsberg Sølvverk. Sølvverksmuseet. 36s. Utgitt på norsk, engelsk og tysk.
- Sanness, Bj. 23.12.1948: Drikkedagsnatta. Artikkel i Kongsberg Dagblad.
- Sanness, Bj. 21.2.1951: Kongsbergmarken - Bergmannsuka. Upublisert. 7s.
- Sanness, Bj. 4.4.1951: Gruvedrift på sølv gjennom 300 år. Upublisert. 5s.
- Sanness, Bj. 1952: Sølvverksmuseet i faresonen. Teknisk Ukeblad nr.22, 1952, s. 423-424. Artikkelen ble også trykket i Tidsskr. f. kjemi, bergvesen og metallurgi nr.6, 1952, s. 110-111.

Andre referanser:

- Sanness, Berit 1976: Bergverksmuseet - fra idé til virkelighet. Historisk særoppgave, Kongsberg gymnas. Upublisert. 37s.
- Laagendalsposten, diverse artikler.
- Numedal, Kongsberg og Omegn Lag. Aarbok nr. 20-7. 1949.
- Forhandlingsprotokoll for Sølvverksmuseet. Norsk Bergverksmuseum.
- Manntall for Sølvverkets oppsynsmenn og arbeidere. Norsk Bergverksmuseum.
- Korrespondanse. Norsk Bergverksmuseum.

INNLEDNING OM OPPNAVN (SKJELLENAVN, ØKENAVN, TILNAVN)

En god innføring i bruken av oppnavn (skjellekunsten) ved Kongsberg Sølvverk på den tiden Bj. Sanness samlet inn sitt materiale, ble gitt av *Odd Arne Helleberg* i tidsskriftet *Langs Lågen* 1980, side 71. Hovedparten av artikkelen, med enkelte endringer, blir med forfatterens tillatelse gjengitt her:

SKJELLEKULTUREN - EN MILD FORM FOR MOBBING SOM VAR HØYTT UTVIKLET VED SØLVVERKET

Skjellingen ved Sølvverket hadde lite å gjøre med det å skjelle ut folk i den nåværende, vanlige betydning av ordet. Den var mye mer utspekulert og temmelig harmløs i sitt vesen. Og oppnavnene ble stort sett bare brukt på arbeidsplassen. Det var ikke riktig god takt og tone å bruke dem utenfor arbeidstida blant folk som ikke hørte til i arbeidsmiljøet.

Den laveste grad i skjellekunsten var å rope tilnavnet etter vedkommende, men det ble lite brukt. Det var jo så fantasiløst. Da var det bedre og mye mer vanlig å gjøre tegn og fakter eller lage lyder som kunne forbindes med vedkommendes tilnavn. For eksempel kunne 'Bikkja' finne et bein på plassen sin i sakkerhuset (arbeidsbrakkja) fra tid til annen. 'Toppen' kunne bli galt eller klukket etter, 'Askekubben' kunne finne en askekubbe i senga si og var 'Tæta' (Kjøttmeisen) tilstede i spisepausen kunne det plutselig havne et par fleskebiter utpå bordet.

Det hørte med til ritualet at de som skjelte, holdt seg grav alvorlige. Far min forteller følgende historie fra den tida han reiste med arbeidsbussen fra Saggrenda: Alle var kommet på plass i bussen, bare 'Kollen' manglet. Han var blitt forsinket i sakkerhuset, men så kom han løpende ut derfra. Dermed satte alle i å raute som i et sommerfjøs. Levenet fortsatte helt til 'Kollen' satte beinet på stiggrettet. Da ble det brått stille. Og da 'Kollen' fortsatte småbannende og skjellende innover i bussen og ba folk holde seg fra slike streker, ble han bære møtt av uforstående eller likegyldige blikk. Ingen så mye som leet på smilebåndet, bortsett fra far min da som ennå ikke var vant til slik framferd og holdt på å le seg spent ihel, til de andre passasjerenes milde forbauselse.

Den 'høyeste grad' av skjellekunst var virkelig utspekulert. La oss si vi ville skjelle litt på 'Halmsekken' (han fikk navnet fordi han hver gang han var full gikk og kytte av at han skulle vise noen og hver at han ikke var en halmsekk, dvs. han kunne slå fra seg om nødvendig). Vi begynner da å snakke om utsiktene for årets avlinger, særlig da kornavlingene, går over til å snakke om oppbevaring av grøden og om halmen som bør puttes i sekker. . . Vitsen er altså å få snakka mest mulig om halmsekker, på en tilsynelatende tilforlatelig måte, helt til 'Halmsekken' skjønner vi er ute etter å skjelle ham.

Er vi oppfinnsomme og greier og holde oss alvorlige, kan vi holde 'Halmsekken' i nagende uvisshet lenge - vi kan jo ha våre gode og uskyldige grunner til å snakke om halmsekker.

Det hørte med til ritualet at offeret for skjellingen kunne 'hevne seg' på dem som skjelte, vanligvis ved å ta beltet sitt og daske litt på synderne eller kaste ting, så pass løst at det ikke gjorde vondt, eller såpass langt til side at de ikke traff. Synderne på sin side skreik så en skulle tro de ble slått halvt ihel. Mang en nyansatt, overordnet person som uforvarende kom midt oppi en slik 'avstraffelse' skal ha fått seg en alvorlig støkk over arbeidsmiljø og omgangsformer på sin nye arbeidsplass.

Ikke alle tålte skjelling like godt. Enkelte ble overømfintlige og tok alt som kunne oppfattes som hentydninger til oppnavnet, ille opp, om så opphavsmannen hadde aldri så reint mjøl i posen. Slike personer var det selvsagt ekstra moro å erte på for noen, og flere av dem hadde det nok ikke godt ei tid før mer besindige elementer grep inn og fikk forhindret at det gikk på nervene løs for stakkaren. På den annen side var det noen få, legendariske personer som var så vrang at de ikke lot seg erte opp, trass i iherdig oppfinnsomhet fra arbeidskameratene. Disse karene representerte i grunnen den aller edleste skjellekunst. De erta opp skjellerne ved å nekte og la seg erte opp.

Med til skjellekulturen hørte også skikken med å 'bryne' nykommere ved hjelp av tilnavnene. Intetanende nykommere ble sendt til 'Hønemor' for å kjøpe egg, til 'Blakken' for å låne hest, til 'Julegrisen' med skyller osv. De lettantnelige gemyttene likte naturligvis ikke denne trafikken bedre enn de likte skjelling forøvrig, men selv de mest uoppertelige karene ble tilsynelatende meget fornærma på nykommeren til hans store fortvilelse. Det varte dog ikke lenge før de var inne i systemet og kunne ta igjen.

Iblant dumpet nykommerne uforvarende borti skjellenavnet. En kar gikk under navnet 'Slo du deg, Halvor'. Han hadde fått det etter et nattlig besøk pr stige til jenta si. Mens han var inne, hadde noen sett sitt snitt til å skjære et trinn halvveis over så det knakk da Halvor skulle ned igjen, og han tok bakken temmelig ublidt. 'Slo du deg, Halvor' ropte jenta forskrekket. Siden ble spørsmålet hengende ved Halvor som et tilnavn. Denne Halvor og en nykommer skulle tippe ei vogn gråberg på berghalden da Halvor mista fotfeste og gikk kast i kast nedover. Slo du deg, Halvor, ropte nykommeren bekymret. Bekymringen ble ikke mindre da han fikk ei hel haggelskur av småstein til svar. 'Jeg lurte på om je sku' fly etter dokter, jeg trudde han måtte ha slått seg no' alvorlig i hue', pleide nykommeren å runde av den historien med senere.

Flere som kjenner til skjellekunsten vil nå innvende at det ikke var riktig slik det var - og det har de helt rett i, for skjellingen var like mangfoldig som folkene som skapte den og unndrar seg en hver uttømmende beskrivelse.

(Denne artikkelen er satt sammen på grunnlag av historier fortalt av Hjalmar Dahlen, Ragnvald Dusterud, Arne Helleberg og Hellig Winger.)

Det må tilføyes at avstraffelsene nok kunne gå hardere for seg enn det rent symbolske når sinnet rant over, og det er ikke få som er blitt mørbanket av beltereim eller gummitamp (kort stykke av gummislange). Mange er også de som har klart å løpe unna og skjule seg i mørket i gruvegangene for å slippe avstraffelsen.

Oppnavnene gikk i arv fra far til sønn, og Sanness nevner at mange av navnene han samlet var gamle (i 1940). Ved gjennomgang av Sølververkets eksaminasjons manntall 1732 (Bergverksmuseum, skrift nr. 1, 1983) ser vi at enkelte oppnavn var så innarbeidet at de fulgte med arbeiderenes døpenavn. Det vil si at arbeiderene ved eksaminasjonen oppgav tilnavnet selv eller at nedskriveren kjente til det.

Det er tydelig at vi for 1700-tallet bør skille mellom det vi kaller skjellenavn og andre tilnavn. Mange hadde tilnavn som stammet fra yrke, hjemstavssted eller gård og som ikke kan kalles for skjellenavn. En del av disse tilnavnene var eller ble etterhvert innarbeidet som slektsnavn. Som eksempler kan vi nevne:

Jens Olsen Bergmand
Ole Ingebretsen Skyder
Jon Olsen Smed
Ole Kristiansen Hutman
Ole Andersen Hasper
Gunder Olsen Picker
Hendrich Grube
Hans Mikkel Kohler
Anders Scheidmann
Johannes Olsen Former
Ole Nilsen Driver
Nils Persen Røste
Kristian Probe
Ingebret Ingebretsen Garver
Knut Olsen Spillemann

Amund Olsen Kvernstue
Mikkel Kristian Møller
Jens Eriksen Shipper
Svend Fisker
Ole Sørensen Ridder
Ole Pedersen Tømmermand
Ole Persen Kusk
Nils Nilsen Bonde
Lars Olsen Wassermann
Lars Johansen Rytter
Lars Apoteker
Hans Hansen Jæger
Anders Jeter
Jens Hansen Haamand
Henrik Berntsen Herold

Jens Tolgen
Mats Hansen Skeen
Jacob Hansen Bærum
Ole Andersen Sandsverd
Peder Jonsen Røraas
Ole Eriksen Døl
Peder Larsen Moing

Ole Jensen Smaaland
Søren Johansen Finne
Jørgen Jochum Schweder
Ole Halvorsen Halling
Henrik Kongsberg
David Olsen Tromsnæs
Erland Olsen Leshe (fra Lesja)

Av oppnavn som vel kan kalles skjellenavn finner vi blant annet:

Jørgen Pedersen Skiæra
Peder Jørgensen Skjære
Anders Jensen Tæta (Kjøttmeisen)
Amun Kristensen Bock
Ole Persen Hare

Amund Oxse
Peder Larsen Gaas
Paul Larsen Steen Ulven
Anders Torresen Bever
Kristoffer Jonsen Erta

Ole Hansen Blaabermage
Halvor Halvorsen Goemat
Lars Persen Bagerofen
Jon Gulbrandsen Dagumvær
Søren Larsen Modgang
Ole Arnesen Schwoger
Kristian Andersen Husvild

Ole Henriksen Sup
Hans Olsen Kiaaka
Halvor Hansen Slant
Henrik Henriksen Suppen
Hans Hansen Sukost
Anders Olsen Rinsgele
Kristian Olsen Mittskin

Per Sunmann har undersøkt kommunionsprotokoller (protokoller hvor personers altergang, konfirmasjon osv. ble innskrevet av prestene) for Kongsberg 1731-1756. Han oppgir blant annet følgende liste over oppnavn (artikkel i *Lågendalsposten* 24.12.1982):

Navn etter sted:

Aadøhling, Buwand, Darboe, Hedemarch, Hønefossen, Kienderud-Wandet, Kongsberg, Medhejen, Nordlending, Qvichne, Randsdølen, Ringerige, Ringeboe, Scheen, Schots-Elven, Sigdahl, Trundhiemmer, Valdars, Vest-Fossen, Veungsdal, Viigværing, Døhl, Bornholm, Faarøe, Jyde, Svendsche.

Navn etter yrker:

Apoteker, Lisbeth og Siul Berg-Skrivers, Corporal, Erzcheider, Fattigfoged, Feldbereder, Lisbeth Ellensdatter Gade-Pige, Garver, Glasmæster, Graver, Hammersmed, Hattemager, Kaaberslager, Kapereier, Kiører, Kudsch, Kullebrænder, Lacqvei, Loppekremmer, Muurmæster, Maler, Møller, Opgiver, Perugmager, Rørbaarer, Sadelmager, Saugmæster, Schichtmann, Skomager, Smed, Smelter, Snedker, Svart-Schreder, Tambur, Tømmermand, Vægter, Væver, Wagtmæster, Weedfugter, Wiintapper, Wæfver, Siri Budeie i Wølners Sæter, Bool Giæter-Kone, Gaase-Peter, Anne Michelsdatter Høns-Eyer, Jeter-Ellene.

Navn etter dyr:

Biørn, Buck, Echorn, Fossekald, Gaupe, Gylte, Gaas, Haren, Hoppe, Hund, Kylling, Mousa, Musa, Oxe, Schiære, Silla, Snoog, Tiuren.

Navn etter utseende:

Abechat, Blechfett, Blåken, Bredschallen, Breien, Breikop, Feite, Fejdt, Gammel, Kiocka, Krullen, Kult, Lange-Lars, Liten, Lubba, Pilt, Rou, Rouen, Snella, Snelle, Svart, Svart-Tosten, Trillrommen, Tugga, Tugge, Tæta.

Navn etter mat:

Brødhyllen, Brødkier, Drech, Gede-Ost, Gomad, Graute, Grauten, Lefsen, Ost, Plomme, Røge-Sild, Sarve, Schaal, Silla, Supen, Sup.

Navn etter vedkommendes vesen:

Ajer, Bure, Crabat, Flyer, Fragen, Gierne, Kiæck, Kiæcken, Kosen, Krache, Krop, Kræcke, Kyte, Lyn, Præst, Præsten, Præste-Peder, Slurve, Slæb, Slæpen, Smelle, Smella, Sover, Soveren, Staanache, Sterch, Suche, Suchost, Suter.

Navn kanskje etter hendelse:

Betrut, Blaabermage, Contant, Forligt, Frossen, Huusvild, Jelle, Koppa, Loppekremmer, Løn, Modgang, Moses, Moschou, Muschevitter, Natteren, Raadløs, Schneppe, Slandt, Wederlaug.

Andre:

Avlangrue, Bagerovnen, Burrull, Busa, Doch, Egebiørn, Grina, Helpap, Harefett, Harpe, Holtep, Hopop, Hore, Houcherue, Huchen, Kampen, Knappen, Knepp, Knoppen, Kryss, Later, Midtiskind, Mordstue, Muschat, Muustengel, Nean, Nøcka, Oxal, Piila, Pintill, Prov, Put-Peer, Qverch, Rosett, Rull, Rust, Schousmidten, Schrap, Schruvent, Sejer, Spille, Svartschefting, Svoger, Søster, Tack, Tapelap, The-Kop, Tut, Uden, Veijen.

Noen av oppnavnene fra 1700-tallet finner vi igjen i lista til Sanness (for eksempel Moses, Abechat (Apekatten), Haren, Præsten, Skiære, Biørn, Svoger og Tæta (kjøttmeisen). Det er tydelig at bruk av oppnavn var svært vanlig både ved Sølvverket og i Kongsberg forøvrig på 1700-tallet. Mange av navnene må ha vært allment kjent, siden også prestene kjente til dem. Trolig går skikken med bruk av oppnavn tilbake til Sølvverkets første tid.

Sanness nevner selv at han stort sett bare har tatt med oppnavn som var gamle (i 1941). Det er derfor kjent en rekke oppnavn fra Sølvverkets siste tid som ikke er med i hans liste. I tillegg utelot Sanness atten eldre oppnavn av særlig frodig karakter i lista si, og vi har repektert hans ønske om dette i denne utgivelsen.

OPPNAVN

med opprinnelsesforklaring

brukt ved Kongsberg Sølvverk i det 19de og 20de
århundrede

Bemerkninger

Oppnavn har vært brukt ved Kongsberg Sølvverk i en meget lang årrekke. Disse oppnavn har alltid før hatt en opprinnelse og en betydning. Disse oppnavn har skaffet megen fornøyelse i arbeidet og brukes helst ikke utenom verket.

Disse oppnavn er nå i ferd med å miste sin betydning idet der idag kun er 10-20% som har ervervet seg sitt navn selv. De fleste har arvet sitt navn etter familien - navnene er nemlig arvelige - eller de er oppkalte etter mere eller mindre kjente personligheter. Kort sagt får man idag et navn bare fordi en skal ha et sådant, og dette brukes da å skjelle med. Oppnavn benevnes derfor idag bare for skjellenavn.

Opprinnelsen til de her beskrevne navn er av de eldste vi har kunnet oppspore. Mange navn kan ha forskjellige opprinnelser, men her er bare en av disse tatt med.

Opplysningene er samlet blandt eldre gruvefolk.

Kongsberg, 3.3.1941

Bj. Sanness (sign.)

Jeg kan dessverre ikke påta meg ansvaret for ortografien, da jeg p.g.a. min øyenlidelse ikke har korrekturlest det skrevne.

Bj.S.

- Akevitten Vedkommende hadde ved en anledning stjålet en dunke akevitt. Dette ble som rimelig snart kjent blant hans kamerater ved gruva, som visste å minne ham om denne synd. Den gift som herved bruktes viste seg å være minst like virkningsfull som den i akevitten.
- Ansaret Mannen var en mer enn alminnelig ansvarsbevist person. Han framholdt alltid det ansvar som lå på seg selv og andre, like ovenfor sølvverket.
- Apekatten Mannen hadde korte ben, lang overkropp og ellers visse likheter med en apekatt, så navnet falt meget naturlig.
- Askekubben Vedkommende hadde en gang stjålet en askekubbe. Den bestjålne som oppdaget synderen, tok en tur i nattens mørke til vedkommendes vedskur, fant askekubben og skrev på denne med kritt: "Kom igjen med askekubben min!" Dette ble kjent, og tyven fikk siden beholde navnet.
- Aspektet Fra gammelt av bruktes meget uttrykket "har du sett sånt aspekt". Dette uttrykket bruktes mest om personer som man mente var stygge, senere også i enkelte tilfeller om de som gjorde en stygg strek. Aspektet betegner således noe stygt. I dette tilfellet ble navnet "Aspektet" heftende ved en mann på grunn av hans mindre pene utseende.
- Avskjæringen Vedkommende var liten av vekst, men med et særdeles velutviklet bryst- og skulderparti. Han var rund og og minnet i sin form meget om en avskåret tønne, som benevnes "Avskjæring".
- Baker Loe
(Baker'n) Hos en av overstigerne på Haus Sachsen var det en tjenestepike som hadde en frier ved navn Loe, som var baker. Den samme baker var en tusen-frier og var godt kjent. Han var fra Eiker og hadde denne bygdas brede dialekt. På Haus Sachsen arbeidet det mange folk den gang, og en frierferd til den eneste derværende tjenestepike gikk ikke ubemerket hen, særlig da ikke en person som dette. Samtidig begynte det på Haus Sachsen en ny, ung sjeidegutt som var fra samme bygd som denne baker Loe. Hans dialekt var minst like bred, og da gutten jo skulle ha et navn, ble han ganske snart døpt for Baker Loe.
- Baron-Von-Kødd Mannen var rå i snakket og gjorde seg bemerket på dette området. Under forsøket på å gi ham et høvelig navn, resulterte det i dette adelsnavn. Han var så fremragende på dette område at han som belønning ble opphøyet i adelstanden og fikk tittelen "Baron".
- Bergmesteren Gutten gikk på Bergskolen. Et kvinnelig medlem av hans familie hadde ved en anledning uttalt - uten at hun visste bedre - at gutten skulle bli "Bergmester" når han bare var ferdig med skolen.

- Bestefar Vedkommende var oppfostret hos sin bestefar. Den første tiden han var ved sølvverket talte han meget om denne, om hvordan det var der og om hva han sa og gjorde o.s.v.
- Bikkja Gutten var slik at han fløy med sladder, og man sa at han var ei "sladrebikkje".
- Bismarck Mannen var morsk og hadde etter folks mening en viss likhet i så måte med det bilde man hadde dannet seg av den tyske jernkansler av samme navn.
- Bjønn Mannen var usedvanlig sterk. "---sterk som en bjønn", som folk hadde som uttrykk.
- Bjørkenaggelen Dette er bare en variasjon av bjørkenuta og fremkom i en forbindelse hvor en nagle skulle brukes.
- Bjørkenuta Mannen var vrien og vrang og var vanskelig å ha med å gjøre. Han var hva vi kaller nutevrang. Da mannen også var noe knudrete i ansiktet, var navnet meget høvelig.
- Blakken Navnet på grunn av en blakk hest han kjørte meget med.
- Blytulpen Mannen var noe tung av seg og ble sammenlignet med en blytulp.
- Blåen Gutten fikk navnet fordi han arbeidet sammen med Blakken. De dannet da sammen et beite. For å skille dem ad, ble denne kalt for "Blåen".
- Brazil Jack Brazil Jack var navnet på en kjent sirkusdirektør, som reiste omkring i Norge i begynnelsen av det tyvende århundrede. Han var en smart mann, god til å snu seg, med sans for den effekt som lå i en god reklame og visste å utnytte denne fordel. Blant annet lot han håret vokse til det nådde skuldrene og bekjentgjorde at han ikke ville la seg klippe før han var blitt millionær. Ved sølvverket var da en ung mann, som hadde endel av de førstnevnte egenskaper, samtidig som han var noe av en artistisk spilloppmaker. Det falt da naturlig til en viss grad å sammenligne ham med denne sirkusdirektør og derved var jo navnet gitt.
- Breikjeften På grunn av at han hadde en stor, brei kjeft.
- Brekketo Det er navnet på en kjøpmann i Kongsberg. Vedkommende fikk sitt navn på grunn av sin store likhet med denne.
- Brigham Young Dette er navnet på en kjent mormoner. Vedkommende var fra naturens side utstyrt med en sterk og vedvarende kjønnsdrift. Han hadde mange barn, var gift tre ganger, siste gang som eldre mann og han avlet barn etter å ha fylt sine 70 år. Han var like til det siste svak for kvinner og fikk en egen skjelven i deres nærhet.

- Brunjul Gutten var en tusen-frier som gjorde stor lykke hos damene. Han var også en god danser og hadde et godt humør.
- Buldrekoppen Vedkommende hadde ei spiss nese, som minnet om et nebb og han snakket på en egen buldrene måte. Dette sammen med utseendet gjorde at mannen minnet om en orrhane som i daglig tale ofte benevnes som "Buldrekopp".
- Bumlibei Mannen rumlet og brumlet så meget når han snakket.
- Busch Dette er navnet på et tysk sirkus, som gjestet Kongsberg. Mannen talte meget om dette sirkus som han skrøt mye av. Som belønning fikk han navnet.
- Buste-Per Dette er navnet på en av sølvverkets direktører. Navnet fikk han under sin bergmestertid ved sølvverket. Han var en populær person som deltok meget i det politiske liv. Hans uforferdede fremtreden, sammen med skjegget og hans forakt for all snobbethet, ga ham navnet Buste-Per, som var kjent over hele byen og kanskje utenfor dens grenser.
- Bør Børson Mannens kone drev en liten, god forretning. Mannen som hadde store tanker om seg selv, ville helst benevnes som kjøpmann. Hans velstand øket endel takket være hans kone. Mannen fikk bil, og hans stormannsmanerer ved siden av gjorde at man trakk en sammenligning med Johan Falkbergets bekjente jobbeskikkelse "Bør Børson".
- Bånet Gutten var liten og yngste barnet i familien og ble fra han var liten kalt "Bånet".
- Dorthea Barna til Kløpper'n fikk navn etter foreldrene. Den ene Kløpper'n etter faren, den andre Dorthea etter mora.
- Dritkivelen Det ble ofte benyttet kivel under W.C. inne i gruva for at gjødselen kunne bli kjørt direkte opp uten omlasting. Vedkommende var kort og stutt som en kivel og var mer enn alminnelig vindfull og illeluktende, derfor falt navnet ganske naturlig.
- Drittpotta Han kom engang i skade for å velte ei sådan potte. Dette fikk andre straks rede på, og da mannen skulle ha navn, ble det dette.
- Drittrud'n Dette var en større person, som var utsatt for de samme plager som Dritkivelen.
- Droplin Vedkommende var en stor og mindre pen kar med en ulenkelig kroppsføring. Hele ansiktet var tett besatt med fregner, og det ble da disse som ga han navnet.

- Dødsseileren Under reparasjon av Kongens dam en gang for mange år siden, var det med en ung gutt på dette arbeidet. Arbeideren lå i den gamle Kongensdam hytte, mens oppsynsmannen lå i den lille nye. En kveld oppsynsmannen hadde besøk av to av sine døtre, ble det til at gutten skulle ta en rotur på Kongens dam med disse. Vel ute på vannet og uten at de unge merket det, kom mørket og skodden og overrasket dem. Gutten forsøkte å ro til land, men fant ikke inn, da han stadig rodde i ring. Tilslutt kom oppsynsmannen med en lykt og ropte på dem. Gutten som da fikk noe å rette seg etter, kom da straks inn. Arbeidskameratene hadde selvfølgelig meget moro av dette og gutten ble på stående fot døpt "Dødsseileren".
- Elefanten Navnet har vært brukt på flere personer og da særlig når disse har vært av en mer enn alminnelig stor legemsbygning, altså store og tunge som en "elefant".
- Even Føa Gutten het Even, og var fra Flesberg i Numedal. Her sier man "føa" om bakenden på et menneske. Dette uttrykk brukte han også etter at han begynte ved sølvverket. Dette ble lagt merke til, og mannen fikk dette navn.
- Evighetsjulet Vedkommende interesserte seg meget for det mekaniske og puslet med små oppfinnelser. En tid forsøkte han å konstruere et Perpetuum Mobile - evighetshjul. Dette snakket han om i arbeidet. Folk moret seg over det, og derfor kom navnet som en selvfølge.
- Fager Mannen var oppkalt etter en kjent størrelse ute på anlegget.
- Fattigmann Dette var en meget forsiktig mann, som ikke la to sild på som man sier. Mannen var velsituert, men benyttet enhver anledning til å klage over utkommet. Han fikk bare det navnet han selv hadde fornøyd seg til.
- Feier'n Mannen drev som bygdefeier ved siden av sitt arbeide ved gruva. Hver lørdag og ofte også søndag var han rundt på landet og feiet.
- Fesen Gutten var til stede en gang, da en vindfull person slapp en fjert. Han uttalte da: "Nå fesen". Uttrykket var noe utenfor det alminnelige og gutten ble siden ertet med dette.
- Finbeck (Fiinbeck) Navnet etter en hovedperson i en tegneserie i ukebladet Hjemmet. Dette er en mann som har arbeidet seg opp fra mobben til snobben. Denne karen var liten, karslig og snobbete.
- Fisker-Jørn Mannen het Jørgen og hadde en utpreget interesse for fiske. Han kunne ofte være borte hele eller flere helger på rad på fisketurer. Han var en spesialist på dette område.

- Fiske-Sibylla Sibylla var ei kjent spåkvinne. Blant annet var det henne som for mange år siden spådde at Rjukanfossen en gang skulle gå tørr, og at det skulle vokse ei bjørk i dennes løp. Dette var lenge før kraftutbyggingen.
Denne mann spådde en gang om utfallet av en fisketur. Da alt tilfeldigvis gikk etter hans spådom, kalte man ham "Fiske-Sibylla".
- Fløtumguttene Dette var en kjent spåmann, han var meget omtalt i sin tid. Denne gutten hadde slumpet til å spå ved noen anledninger, og da dette slo til kalte man ham for spøk "Fløtumguttene". En gang denne gutten hadde Sachsen stollen, høvde det seg slik at det for skram stod ei sleppe opp ned, skram stod som en glatt vegg. Stigeren kom inn, og på spøk spurte han gutten om hvor langt det var til neste sleppe av samme slag, da dette var et sjeldent syn. Gutten svarte uten betenkning, "Det er 2 meter." "Det vil jeg sannelig kontrollere", sa stigeren, og da han hadde målebånd med la han på merket. Da neste salve var skutt, kom han igjen og der stod det ei ny sleppe for skram, maken til den forrige. Stigeren målte så igjen og det viste seg å være på centimeteren 2 meter mellom sleppene. Stigeren utbryter da: "Ja, nå har du i sannhet gjort deg fortjent til navnet Fløtumguttene." Siden gikk navnet inn som hans faste oppnavn.
- Flånga Når man i gruva treffer på løst fjell og dette har et forholdsvis stort omfang, men til gjengjeld kun en liten tykkelse, blir det ofte benevnt for ei flång. Gutten det her dreier seg om, var stor av vekst, høy og bred, men oppsiktsvekkende tynn og minnet derfor om ei flång.
- Folsland På grunn av likhet med en person ved dette navn.
- Galne Anders Dette er en gutt som bodde i Saggrenda og var gal, men ufarlig. Han sprang alltid omkring med et hjul og var utrolig utholden. Tiden regnet han alltid i langvisetimer. Han bar ei vekkerklokke i ei snor om halsen og en langvisetime var 5 minutter. Bergmesteren bodde på Solbakken, og når han skulle til byen kjørte han gjerne med hest. Ofte møtte Anders opp og slo følge med og holdt hele tiden følge med skyssen til byen. Anders var således godt kjent blant folk ved gruva. Når en mann hadde gjort mange galne streker eller var rar på annen måte, har de i flere tilfeller fått navnet "Galne-Anders".
- Galne Collett Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.
- Gamle Norge Dette er samme mann som "Sønner av Norge", bare med en variasjon av dette.
- Gangbitta Dette var navnet på en fransk jurist og storpolitiker, Leo Gambetta, 1838 - 1882. Det var en av berglegene som fikk dette navn fordi han var en fremragende lege som også befattet seg med vitenskaplige studier, idet man trodde at Gambetta også var vitenskapsmann.

- Gardhopperen Vedkommende hadde kjøpt seg en gammel stivbeint hest som han var ute og kjørte med en gang i sin fritid. På turen møtte han en av arbeidskameratene sine, som var noe av en skøyer. Snakket kom straks inn på den nye hesten, som skøyeren kritiserte. Den andre som hadde lett for å bli oppbrakt, forsvarte hesten og mente den var bedre enn sitt utseende. Skøyeren fortsatte på sitt vis og mente hesten var så stivbeint at den hadde nok med å sette det ene beinet foran det andre. Den andre mente, at var det noe om å gjøre så skulle han vise at hesten kunne hoppe over skigarden ved siden av veien. Skøyeren fortsatte, og da mannen skulle vise at hesten virkelig var så lettvtint som han sa, ble forsøket foretatt. Forsøket resulterte i at hesten, som var forspent redskap, kun oppnådde å få plantet forbeina på snøplogkanten. Dette ble kjent på arbeidsplassen og var nok
- Gauken Mannen talte på en egen galende måte, som minnet om en gjøk.
- General Kuroki Det var under den russisk japanske krig. Vedkommende var meget interessert i denne og fulgte godt med. Det var blant annet en stor japansk general som het noe slikt som general Kuroki og som han interesserte seg meget for og snakket meget om. Da mannen var sjeløyet, var det ikke lenge før et vittig hode oppdaget dette mongolske særtrekk, og mannen ble oppkalt etter den japanske general.
- Gjeitebukken Mannen var tynn og mager og skranglete som en geit og hadde ellers også mange likheter med dette dyr.
- Gjerdlausen Dette er en person som har en svakhet for overdrivelser, når man snakker om en ting uten at man kan si at det har noe med ondshinnethet å gjøre, derimot har det noe til felles med sport. I gruva hvor han kom som ny arbeider, var det en gammel, nysgjerrig formann. Engang gutten snakket om å bjønne lass, spurte formannen om hvordan han gjorde det. "Det skal jeg si deg," svarte gutten, "jeg legger en passe klatt oppå lasset og velter en stor stein over denne, stikker an og så flyr jeg." "Åssen går det da?" spurte formannen. "Jo, det skal jeg si deg," sa gutten, "den ene steinen går til himmels og den andre til helvete." Formannen så ham i ansiktet og så inderlig "Gjerdlausen" og gikk.
- Gjørt Gutten hadde vondt for å snakke rent, var ille ute på skolen i norsk-timene. En dag han skulle stave igjennom en setning og kom til ordet gjort, stavet han g.j.o.r.t. Men da han skulle si det i sammenheng, ble o til ø og han sa altså gjort til stor munterhet for de andre og ble siden kalt for dette.
- Glade enke Gutten hadde følge med en pike som ute blant folk gikk under navnet "Den glade enke". For å erte gutten plystret man enkevalsen, og navnet ble snart innarbeidet på gutten.

- Gottschalk Dette er navnet på en jøde som vedkommende er oppkalt etter, på grunn av sin likhet med jødene.
- Grammofon Gutten var den diametrale motsetning til "Pratmakeren", idet han snakket i ett kjøp, fra han våknet om morgenen, til han sovnet om kvelden. Man sa at han lignet en opptrekt grammofon, med lang fjær og uten stopper.
- Granbar-Nils Vedkommende som het Nils, hadde en liten eiendom med tilhørende skog. Han hadde leveringen av granbar til kirkegården, derav navnet.
- Grautkjempa Denne mann var stor og kraftig, og før han kom til sølvverket hadde han drevet meget med tømmerfløtning. Han turet meget i sin fritid og hadde da ei strofe han ofte serverte: "Når jeg kom til byen med en tyve daler i lomma ble jeg alltid godt mottatt og titulert for hr. Fløtemester Pedersen, men når jeg så ble blakk het det: Ut med deg, Grautkjempe".
- Graute Tolli Mannen het Tolli og var mer enn alminnelig glad i graut, som han en lang tid spiste til de fleste måltidene.
- Griner'n Dette var en person som alltid var misfornøyd. Enten han var hjemme eller på arbeid var han like gretten. Alltid hadde han en innvending til alle forslag, alltid var det håpløst og umulig for ham. Han var med andre ord grinete. Dette irriterte folk, som da begynte å kalle ham for "Griner'n".
- Grisen Navnet ble satt på en mann med mange og store likheter med en gris. Han var stor og tykk og feit som om han skulle være gjødd. Ansiktet og hals gikk i ett, øynene små og runde, øyenhår og bryn var hvite, likeså hår og skjegg. I tillegg kom at mannen spiste slurpet og slafset. Likheten med en gris var slående og navnet selvfølgelig. Da mannen ble noe eldre og begynte med briller, ble han kalt "Brillegrisen".
- Grisepurven Dette navn tilfalt sønnen til en med navnet "Grisen" og betyr liten gris, eller grisunge.
- Griseskytter'n Mannen skulle en gang skyte ei skjære nede i grisegården og var da så uheldig å treffe grisen i stedet for skjæra. Skytingen ble foretatt med ei salongrifle. Dette gjorde ikke grisen meget, men det var nok til at den løp skrikende omkring og holdt et forferdelig spektakkel. Årsaken kunne derfor ikke holdes hemmelig, saken ble kjent på gruva, og mannen hadde dermed gitt seg et navn som varte livet ut. Og med dette navn som med mange andre, har det siden gått i arv til de øvrige medlemmer av familien.

- Gryta Opprinnelsen til dette navn kjennes ikke.
- Grågåsa Vedkommende fikk navnet på grunn av sine sakkyndige uttalelser om denne fuglen og dens merkelige egenskaper.
- Gråsnabben Gråsnabben var egentlig navnet på en original utenfor sølvverket. Han ble sinnsyk og ført på asyl. En av de som var med og hjalp til med dette, arbeidet ved sølvverket og kom ved flere anledninger til å snakke om denne tildragelsen.
- Grønne Nudan Mannen var fra Stavanger, og kom til Kongsberg. Han fikk under sitt opphold her arbeide ved sølvverket. Han kom straks i gruva og ble med tiden borrhauer. Han var noe pessimistisk innstilt og hadde lett for å klage og hadde alltid et påskudd. Mannen beholdt sin Stavanger-dialekt og med denne uttalte han ofte: "Det finnes ikke rå å tjene på det fille-brøttet jeg har fått. Det er bare Grønne Nudan. Det finnes ikke brøtt i det."
- Gørrstinta Mannen var kort, tjukk, urenslig og likegyldig, samtidig som han var meget ertelysten. Det var en bestemt person han hadde moro av å tirre. Denne person var lett å bringe ut av likevekt, og han fikk da gjerne ei kraftig salve igjen. En gang skjelte han ham ut for ei "Gørrstinte" og navnet var treffende.
- Hakkespetten Mannen hadde en lang, tynn og spiss nese, som minnet meget om nebbet på en hakkespett.
- Halmsekken Mannen var av de som tok en tår for tørsten. Mang en helg var han vel full fra han forlot arbeidet til han kom igjen. Han var da gjerne noe krakilsk av seg. Han hadde for vane å krangle med folk, samtidig med at han kytte av seg selv og han brukte svært ofte det uttrykk at de skulle få merke at han ikke var noen "Halmsekk".
- Halve Byen Navnet arvet han etter sin bror, som han hadde meget til felles med. Denne broren arbeidet i Våpenfabrikken og var narraktig av seg. Han hadde ofte noe nytt, og det var da om å gjøre å få vist dette fram. Hans kamerater bemerket dette og når han møtte opp med noe nytt, var de straks på pletten for å beundre dette, og forestilte å beundre ham. Han hadde da for vane å svare blasert: "Har dere ikke sett dette før? Halve byen har da sett det!"
- Halvor Gløypen Med en gløyp kar menes en flink mann, som med godt mot går til sitt arbeide og får utrettet meget. Denne kar var slik og het Halvor og kaltes derfor "Halvor Gløypen". Altså en god kar.
- Haugtussen Vedkommende var overtroisk og trodde på troll og haugtusser, og fortalte selv mange historier om disse. Denne overtro gjorde mannen mørkeredd, slik at han alltid måtte ha følge til og fra arbeidet etter mørkets frambrudd.
- Haren Det var mannens lange ører som ga han dette navnet.

- Hellik Rævva Denne person var omtrent jevnaldrene med Even Føa, var fra samme sted og begynte i arbeidet omtrent samtidig. Han var jo også vant med de samme uttrykk, men da han hørte Even fikk navnet Føa, ble han redd for å få samme navn som han syntes var et mindre pent ord. Hver gang han kom til dette ord, sa han "Rævva" for at de ikke skulle få dette tak på ham. Ordet rævva framhevet han så tydelig at han fikk navnet "Hellik Rævva".
- Heng-slengen Når en arbeider ikke hadde noe fast arbeide, men ble beordret hit og dit, og da dette var timebetalt, kaltes dette for å gå på "Heng-sleng". Denne mann både brukte og misbrukte dette navn.
- Hølje Sprik Dette var en narraktig person som forsøkte å opptre som en fin mann, men overdrev dette. Han forsøkte å snakke fint og var særlig i sin fritid snobbet kledd. Størst oppmerksomhet vakte vel hans bruk av løse, stive snipper til enhver tid.
- Hubro I Jondalsåsen hadde en gang for mange år siden en hubro tilhold. Denne bråket meget, særlig meget på nattetid og var ellers også til megen forargelse for folk der oppe. Denne mann var også fra Jondalen og hadde for vane hver helg å drikke seg full. Han drog da rundt på veiene i hjembygda og bråket og bar seg om nettene. Da han også var til stor forargelse for folk, ble han sammenlignet med hubroen i Jondalsåsen. Dette kom snart gruvefolket for øret, og de ventet ikke lenge med å døpe ham "Hubroen".
- Huskestua Dette er opprinnelig et gårdsnavn. Denne mannen fikk navnet på grunn av sin måte å gå på. Han var stor og tung og husket meget opp og ned med hele kroppen under sin gange.
- Hølabussen Mannen var fra en plass i Sandsvær ved navn Hølet. Uttrykket busen blir ofte brukt om en ruven arbeidsmann, særlig anleggsarbeider. Disse to tingene ga grunnlag for navnet "Hølabussen".
- Hønemor Vedkommende var interessert i hønsehold og hadde allerede på et tidlig tidspunkt konstruert ei kunstig hønemor. Den var svært primitiv men brukbar, og opptok så meget av mannens interesse at den overførte sitt navn på mannen.
- Ivar Dreg Dette er navnet på en original. Denne gutten var noe sein i sine bevegelser, hva man kaller å være "dregete". Sammenhenge mellom dette og navnet falt liksom naturlig.
- Jacob Skomaker Opprinnelsen til dette navn kjennes ikke.
- Jeipper'n I likhet med "Julebukken" var det også her mannens ansikt som ga ham navnet. Han hadde en permanent "gjeip" med munnen, som var trukket ned, fram og litt til siden.
- Jernryggen Mannen var liten og karslig av seg. Han roste seg blant annet av å være god til å bære på ryggen. Han sa om seg selv at han hadde jernrygg, rygg av jern.

- Jesse James Mannen hadde sammen med flere andre navnet av tater og som særnavn kaltes denne for "Tater-Jesse". Når mannen het Jarnes, ble dette litt forvrengt og mannen kaltes derfor "Jesse James".
- Jesus Navnet på grunn av mannens likhet med Jesus, således som han ble avbildet.
- Jumbo Bruktes i samme forbindelse som med "Elefanten".
- Jomfrua En yngre gren av familien til "Kløppern" fikk dette navnet på grunn av sitt kvinnelige og narraktige utseende.
- Jordmora Mannen hadde som de fleste andre gifte folk, hatt bruk for å hente jordmora til en fødsel. Det var ved å fortelle om en episode i denne forbindelse, som ga grunn til å gi ham dette navnet.
- Julebukken Det var mannens groteske ansikt som ga ham navnet. Det hadde en stor likhet med ei julebukkmasker som var meget brukt den gang.
- Julegrisen Dette er antagelig en variasjon av "Grisen" eller "Grisepurven".
- Jøden Det samme som "Gottschalk".
- Jønsberg Dette var navnet på en slakter som var meget sjeløyet. Det fortelles at en gutt som engang skulle holde et dyr som slakteren skulle slå, utbrøt: "Slår du der du sikter nå, så flyr jeg". Det så nemlig ut som slakteren siktet på gutten. Denne mannen ved sølvverket ble oppkalt etter ham fordi han var sjeløyet. Det var jo ikke vanlig at folk ved verket den gang hadde slike godt synlige skavanker, da det var en streng legeundersøkelse for å bli inntatt ved verket.
- Jåbel Uvisst av hvilken grunn var det en tid alminnelig at man kalte alle med navnet Johan for "Jåbel". Denne mannen het Johan.
- Kakkelakken Kun for at mannen skulle ha et navn. Det vites ikke at navnet har hatt noen historie.
- Kaku Kresten Dette var navnet på en baker på Kongsberg. Denne gutten var fra Numedal, hvor de for kake, sier: "Kaku". Det var nok for ham til å få navnet etter Kongsberg-bakeren.
- Kalven Ved sølvverket har det også vært en del som har hatt kunavn, bare for å ha et navn. Når sønn til en sådan har kommet til arbeidet, har han ofte fått navnet "Kalven".
- Kammel- Hakkel- Det var fra den tiden man brukte hakler. Det var alminnelig for dyret. mange bergmenn i sin fritid på gruva, å skjære ut noe på disse hakler for å stase dem ut. Det kunne være ornamenter, navn eller dyr. Det var det siste denne mannen arbeidet med. Han forsøkte å få skåret ut en kamej på sin hakkel. En gang han snakket om dette, fikk han

gitt denne utskjæringen dette rare navnet, "Kammel-Hakkel-dyret". Dette ble straks opptatt av hans arbeidskamerater som senere ertet han med dette.

- Kanin På e dansemoro som gutten var på ble han full og var litt umedgjørlig. Han fikk ei jente overende, la seg selv ovenpå og fukket henne. Kameratene så dette og moret seg over det og sa: "Du fukker som en kanin, du." Til det svarte han: " Det passer det."
- Kapteinen Navnet på grunn av sitt militære utseende.
- Karlos Dette var en matmons, tjukk og feit og sterk. På Kongsbergmarken ble det en gang utstilt en stor okse, den het "Carlos". Da mannen hadde visse likhetspunkter med denne, samtidig som han het Karl, falt navnet meget naturlig.
- Karsken Dette er navnet på en gammel møller på Kongsberg. Vedkommende fikk sitt navn på grunn av sin likhet med denne.
- Kasapuffen Gutten var stor og sterk og var fra gården Kasa i Jondalen. Han ville gjerne være frikar på dansegulvet. Når han fikk noe i hodet, svinget han seg rundt på dansegulvet. "Nå får de passe dekkan for nå har Kasapuffen kommen." Hans bekjente slag kalte han selv for "Kasapuffer" og ble siden selv hetende det samme.
- Kattepus Dette navn har sin opprinnelse i at mannen hadde et ansikt som i mangt og meget minnet om et kattedes.
- Kattugla Mannen fortalte ei historie om en kattugle en gang, og da han også hadde visse likheter selv med denne skapning, skulle det ikke mere til før navnet var der.
- Kaumaten Mannen hadde vært en tur på Grønland. Da han kom tilbake til sølvverket, hadde han som rimelig kan være meget å fortelle fra sitt opphold der. Blant annet fortalte han også om en del eskimo-uttrykk. Månen kalte de for "Kaumaten". Dette moret folk og de kalte ham for dette.
- Keiseren Mannen hadde vært anleggsarbeider og hadde påtatt seg et morskt, karslig utseende. Samtidig ville han virke myndig, og da han så anla barter å la Keiser Wilhelm den andre, ga navnet seg selv.
- Kjakablakken Mannen hadde en blakk hest han kjørte med i sine fristunder, og da mannen hadde noen usedvanlig lange kjaker, kaltes hesten for "Blakken" og mannen for "Kjakablakken".
- Kjeftesmella Han fikk navnet av den grunn at han alltid snakket, i tide og i utide.
- Kjergårdsdriter'n Mannen hadde engang han var fornøden, vært inne på kirkegården og tømte seg, og fikk navnet som betaling for dette.

- Kjompén Navnet skal visstnok skrive seg fra mannens utseende, idet han var liten og tykk og således noe klumpete - kjompete.
- Kjyterud'n Navnet selv forklarer det hele. Det var en selvgod mann.
- Kleine Karl Under monteringen i vaskeriet var det en tysk montør ved navn Hermants. Til hjelp hadde han to smeder, som begge hadde samme for- og etternavn. En dag han skulle ha gjort noe spesielt, begynte den største smeden - Karl - på dette arbeidet. Montøren utbryter da: "Nei, nei, det var Kleine-Karl (altså lille Karl) jeg mente". Den lille Karl misforstod dette og ble sint og formente seg på at han ikke var kleinere (dårligere) han enn den andre.
- Klubben Mannen var litt uren i snakket. Han hadde en rar uttale av forskjellige ting. Blant annet kunne han ikke si klubb rent. Han fikk et ubeskrivelig ord på denne tingen, som gjorde at man hermet etter ham. Denne herming gikk så over til navnet.
- Kløyvesen Mannen hadde et hissig gemytt og bannet mye og ofte. Han brukte alltid den samme banne, og det var: "Faen kløyve".
- Kløpper'n Det var under mannens bryllup. Stemningen begynte å bli høy, og dansen gikk lystig. Bruden som var fruktsommelig ville ikke danse. Men da det led utpå natten, gikk brudgommen ut på golvet og ropte: "Hei, Dorthea, nå skal du faen kløppe meg danse, selv om du er tjukk som ei merr." Dansen var en frisk, feiende galopp og man har mange ganger siden hørt denne dans plystret i tide og utide.
- Knekkebeiner'n På Kongsbergmarken opptrådte et år en gjøglerfamilie. Det var mann, kone og to barn. De oppførte et skuespill. Mannen var en syvende rangs skuespiller og opptrådte i dette skuespillet som løytnant "Knekkebeiner". Den som fikk oppnavnet snakket meget om dette og var i tillegg noe av en spilloppmaker selv.
- Knipetaket Mannen hadde for vane å bruke ordet knipetaket om forskjellige situasjoner han kunne komme bort i.
- Knut Stuper'n (Huestuper'n) Gutten var med sjaktarbeiderne og skulle legge inn en kubbe et sted. Denne kubben måtte fires ned med tau til arbeidsplassen. Under dette røyk tauet og kubben falt ned. Gutten skrek da med det samme: "Nå kommer han hue-stupanes."
- Kojassen Dette var en ivrig jeger. Når han var i skogen på jakt, hadde han den vanen at han gikk og hauket. Det gjorde han ved å skrike "Koja - Koja".
- Kokaflesket Alltid når det ble snakket om mat, framhevet vedkommende hvor glad han var i kokt fleusk eller "Kokaflesk" som han sa.
- Kollen Mannen var fra en plass som hadde dette navn.

- Kompis Navnet fikk han fordi han alltid selv kalte de han var sammen med for kompis.
- Konk Dette var en mann som stadig gikk og klaget over utkommet. Ved enhver anledning framholdt han at han snart gikk konk.
- Korketrekkerævva Navnet har sin opprinnelse i mannens noe særegne måte å gå på. Når man så mannen bakfra, var det som om hele bakenden gikk rundt, samtidig som mannen gikk framover. Bevegelsen var altså som hos en korketrekker.
- Korpen Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.
- Krittpipe-masker Navnet er fra den tiden kritt pipa var alminnelig. Mannen var kritt-hvit i ansiktet, og man mente at kritt pipa ikke skilte seg ut fra dette.
- Kresten Tugga Denne mannen hadde en egen måte å snakke på. Når han snakket, var det som om han hadde munnen full av et eller annet, eller som folk sa den gang, ei tugga i munnen.
- Krølle Mannens hår var småkrøllet og stod i et brus.
- Kråka Mannen hadde en eiendommelig måte å snakke på. Man sa at han snakket som ei kråke skriker.
- Kynnesmess På forespørsel om sin alder sa han: "Jeg fyller så og så mange år til Kynnesmess.
- Køler'n Det var en kaptein ved navn Meidel som bodde på Kongsberg. Han var svær til å feste, og en gang under en orgie fikk han revet ned ovnen og fikk kullet både seg selv og huset forfærdelig. Han gikk etter dette under navnet av "Køler'n". Mannen som fikk dette navnet ved sølvverket var også en festmann og hadde ellers også mange likheter med nevnte kaptein og arvet derfor dennes navn.
- Langbuksa Personen var mer enn alminnelig tynn og da det i tillegg kom at beina også var forholdsvis lange, ble hans bukser noe for seg selv.
- Lang-Kristian Lang-Kristian var en av hovedpersonene i en større forbrytelse. Vår "Lang-Kristian" er oppkalt etter denne personen, fordi han var lang, het Kristian og hadde ved en del anledninger også vært i politiets klør for fyll og mindre forseelser.
- Lasseslåer'n Lass er benevnelsen man i gruva har på grov stein. Når disse bores for å skytes, kalles det for å sprette lass, slår man dem med slegge, kalles det for å slå lass - lasseslåing. Mannen fikk ikke dette navnet på grunn av sin forbindelse med dette arbeidet. Han var stiger og var en meget ubehøvlet mannsperson. Når det var noe han ikke var fornøyd med, skjelte han vedkommende ut på en meget høyrøstet og brutal måte. Man følte hans ord som harde slag og man tenkte uvilkarlig på de slag man i gruva ofret med slegge på de store steinene. Alle var klar over navnets betydning, da alle fant det naturlig og treffende.

Mannen var rettferdig og liketil og forøvrig en dyktig mann. Han bar ikke på sitt sinne, da han var ferdig med sitt munnbruk og mannen var kuert, var det hele over og glemt - på samme måte som slegga var ferdig med lasset når dette var knust. Mannen var tross disse egenskaper alikevel godt likt og respektert.

- Ljuger-Jakob Dette er navnet på en original, som kaltes så på grunn av sin evne til å overdrive og omgå sannheten. Navnet har siden vært brukt på flere personer som har utmerket seg med de samme egenskapene.
- Loppen
(Paddeloppen) Grunnen til dette navnet skal ligge i mannens kroppsbygning og i hans måte å spenne i beina på.
- Lunkentus Mannen var noe lunken av seg, han gikk der og tuslet og hadde liten fart over seg.
- Lurpen-bull Mannens store lepper ga ham dette navnet.
- Luse trygg Lus var en gang ganske alminnelig blant folk, enkelte steder var det riktignok verre enn på andre kanter. Når snakket kom inn på den slags, framhevet alltid denne gutten hvor trygg han alltid følte seg for den slags ting. Hans gjentatte og kraftige påstand i den retning var det som ga ham navnet.
- Løytnanten Det samme som "Kapteinen".
- Magakjøret Mannen hadde en tid vært meget plaget av løst liv. Han snakket om dette til alle han kom i berøring med og klaget over det fæle "magakjør" han var utsatt for.
- Marinius Åsen
(Åsenvalsen) Originalen var en turebasse. Han var musikalsk, spilte trekkspill og hadde til og med komponert en vals som kaltes "Åsenvalsen". Det var både tekst og musikk til denne. En gang på en dansemoro spilte han opp til dans, og denne valsen ble sunget og spilt både titt og ofte. Flere av ungdommene hadde moro av ham og skjenket ham og sang med. En av guttene som var litt musikalsk av seg, ble til slutt overtalt av de andre til å ta trekkspillet og spille denne valsen. Full som han var, forsøkte han seg, mens de andre sang til. Det hele ble det liten greie på, men nok til at gutten fikk navnet. Han har mange ganger siden fått høre denne valsen, både sunget og plystret.
- Maska Mannen hadde et fordreiet, maskelignende ansikt.
- Mærraflær'n Vedkommende hadde et lite gårdsbruk ved siden av sitt arbeide og hadde hest. Hesten var ei mærr, hoppe, som han var slem mot. Han foret dårlig og kjørte hardt, særlig lei var han i fylla.
- Mjølsekken Mannen hadde en liten eiendom ved siden av gruvearbeidet. Han var gift og meget sjalu. Hans arbeidskamerater hadde meget moro av dette som de mente var ugrunnet.

En gang høvde det seg slik at da han søndag ettermiddag dro på arbeidet, stod en mjølsekk på sengebenken i kjøkkenet hvor tjenestegutten pleide å ligge. Kommet på arbeidet begynte hans kamerater igjen å more seg med, at når han var på arbeidet, var det en selvfølge at tjenestegutten lå med kona. Mannen pleide ellers ligge borte hele uka, men denne gangen ble han så urolig at han måtte hjem en tur, etter et par dagers forløp. Da han kommer hjem på kjøkkenet hos seg selv, er det første han ser at mjølsekken framdeles står på sengebenken. Han blir rasende, griper sekken og kaster den på gulvet og skriker: "Nå skal mjølsekken på bua, og i natt skal sengebenken brukes".

- Mompen Vedkommende hadde for vane når han tenkte, at han blåste opp kjakene, for siden å slippe luften ut, litt etter litt gjennom munnen. Folk kalte dette for å mompe og mannen for "Mompen".
- Morgenposten Gutten var sammen med en del av de såkalte finere folk av staden. På arbeidet hadde han alltid meget å fortelle fra sitt opphold sammen med disse, særlig når det gjaldt nyheter framholdt han disse som sin kilde. Nyheter hadde han ofte og disse ble da som regel servert straks han kom på arbeidet om morgenen. Derav navnet "Morgenposten".
- Moses Fikk navnet på grunn av sitt patriarkalske utseende, samtidig som han var religiøs.
- Mulerud Mannen hadde et velutviklet munnparti.
- Munkhausen Navnet på grunn av sin likhet med sitt berømte opphav, han hadde mange og utrolige historier å fortelle.
- Myggen Han var oppkalt etter en original ute på anleggene, nærmest bare for å ha et navn.
- Månen Dette var en bror til "Kaumaten" og da han ikke forstod grønlandsk, ble han kalt på norsk "Månen".
- Nesebiter'n Mannen hadde under et slagsmål bitt sin motstander i nesa.
- Neshornet Mannen ble alltid kalt for "Neshørnet" og hadde fått navnet på grunn av sitt ualmannelige velutviklede "snyteskaft".
- Niri-Lakken Dette var navnet på en gal mann. Denne personen det her dreier seg om, ble av mange betraktet som litt utilregnelig. Dette var nok overdrevet, men mannen kunne være lei og hadde mange rare innfall. Da denne personen var oppseer nede i ekstrasjonshytta, fikk denne avdeling av driften navnet "Gaustad" og alle som arbeidet der ble benevnt som "Gaustagalninger".
- Nordåsen Mannen fikk navnet på grunn av sin likhet med en mann med dette navn. Denne likhet bestod nærmest i smilet, som ikke var noe smil, men et kaldt glis. Begge hadde store lepper og store tenner, som vistest på samme måten under gliset.

- Ola Toga Mannen het Ola, var lang og smidig av naturen. Han brukte ofte det uttrykket om seg selv, at han var lang, smidig og sterk som et tog. Med tog mente han en ljàtog, som er den reim som ljàen festes til ørvet med. Denne blir jo bløtet i vann for å bli myk, samtidig som den må være sterk til dette bruk.
- Ole Belgen Dette var navnet på en gammel original som vedkommende hadde visse likheter med.
- Ole Hammer'n Han kaltes så fordi han kalte borfeiselen for "Hammer'n".
- Ole Heier Med Heier menes ved sølvverket en borheier. Denne gutten var usedvanlig flink til å bruke borfeiselen og fikk inn sine hull før de fleste andre. Han var stolt av sitt virke og ville gjerne bli kalt "Heier". Det ligger en anerkjennelse i navnet.
- Ole Hølet Gutten het Ole og da hans far var fra en plass som kaltes for "Hølet", har navnet blitt hengende ved.
- Orrhanen Det samme som "Buldrekoppen".
- Oversetteren Mannen bodde ved et sundsted og han og hans kone tjente en liten ekstra skilling ved å sette folk over elven.
- Pastoren Det samme som "Presten".
- Paven Gutten fikk navnet kun av den grunn at han het Leo til fornavn.
- Peder Loddsynk Før var det slik at de forskjellige arbeider i gruva var gjenstand for trekk, som det kaltes. D.v.s. at man for hver fjerde måned senere hver annen måned satte opp de forskjellige gjøremål på en liste og lot folka trekke om de forskjellige arbeider. Det høvde seg slik at mannen trakk loddsynken i Samuel gruve flere perioder etter hverandre. Fortjenesten her var bra, og ved enhver anledning, særlig under drikk som han ofte var med på, talte han om "Loddsynken" så mye at han selv fikk navnet.
- Perla Gutten var sine foreldres eneste sønn og fikk hjemme navnet "Perla", som han også fikk beholde etter at han kom til gruva. Da han ble gift, fikk hans hustru navnet "Perlemor".
- Per Skjæra Dette var navnet på en gammel original, som vedkommende hadde visse likheter med.
- Petter Mær'n I steden for å hilse sine kamerater god morgen, hadde han den vane alltid å si "mær'n, mær'n" (mor'n, mor'n).
- Piano-Hans Som ung gutt hadde mannen kjøpt et piano, som han forsøkte å lære og spille på. Mannen, som var litt jålete, snakket om dette. Det varte forresten heller ikke lenge før han måtte levere pianoet tilbake.

- Pimpen Mannen hadde vært i Amerika en tur. Han hadde meget å fortelle fra livet over der. Blant annet fortalte han om forholdene på de offentlige hus - bordeller. Han forklarte blant annet at den mann som forestod det hele kaltes for pimp. Siden ble mannen selv hetende "Pimpen".
- Pinnestolen For mange år siden ble det opprettet en stolffabrikk i Numedal. Den var først i Lyngdal, så i Svene, derpå en tur i Kongsberg, så tilbake til Svene igjen. Denne mannen var interessert i denne fabrikk og snakket meget om den, og folk kalte ham derfor bare "Pinnestolen".
- Plassen Pos Faren hadde to plasser i Flesberg, den ene het Haugen og den andre "Poseplassen".
- Politimesteren Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke med sikkerhet, men menes å stå i forbindelse med en arrestasjon. Han har antagelig fortalt om episoden med mulktforelegget hos politimesteren.
- Porat Dette er navnet på en kjent bokser. Gutten fikk navnet på grunn av sin gode og kraftige kroppsbygning og muligens likhet med en bokser-type.
- Pratmaker'n Mannen var av naturen taus og innesluttet. I edru tilstand var det nesten ikke et ord å få ut av ham.
- Presten Mannen var religiøs og berørte dette emne undertiden for sine kamerater.
- Primkoker'n Hans far arbeidet på ysteriet i Sandsvær hvor han kokte prim. Senere kom han til Vinoren for å arbeide og ble her kalt "Primkoker 'n". Sønnen hans arbeidet der også en tid og da han kom til sølvverket hadde han navnet med seg.
- Prinsen Dette var sønn til den tidligere nevnte "Keiseren", og da begge arbeidet på samme sted, var det jo helt naturlig å kalle ham for "Prinsen".
- Proberer'n Gutten var med og lærte probering. På forespørsel hva han gjorde, svarte han: "Jeg proberer". Dette ble opptatt som herme og siden som navn.
- Professor Thaulow Professor Thaulow drev en tid et bad, han helbredet mange for de forskjelligste sykdommer og var en kjent person. Denne karen hadde alltid for vane å gi anvisning på alt mulig.
- Rasabassen Mannen var noe bråkete i arbeidet og rev og slet. Navnet fikk han som et uttrykk for andres syn på ham.
- Rasshullet Mannen ble brukt til forskjellig snekkerarbeide. En dag får han besøk på snekkerverkstedet av bergmesterens barn som spør ham hva han gjør. Han svarer: "Kaniner." De ber ham da å gjøre kaniner for dem også. Dette lover han. En tid etter kommer de tilbake og

spør om kaninene er ferdige. "Ikke riktig ennå," svarer han. "Hvor mye er det igjen?" spør de. "Rasshullet," svarer han. Barna går hjem og forteller dette. Bergmesteren likte ikke dette og ga mannen en kraftig røffel.

- Rauen Navnet fordi han var rødhåret.
- Reven Dette navn ble brukt på personer, som var lure av seg og derfor hadde visse likheter med dette dyr. Da dette navnet har blitt brukt på flere, har det også kunnet variere litt, hvis det kunne passe med mannens rette navn. F.eks. Mikkelsen ble Mikkel rev, Korsbakken ble korsreven.
- Rode På Kongsberg var mange flinke og driftige folk, en av dem var ingeniør Rode, han drev blant annet Kongsberg mølle. Denne Rode hadde en legemsfeil, idet han var låghalt. Denne mannen det her dreier seg om, var også låghalt, og dette var nok til å få navnet.
- Rompetrollet Det var mannens fasong som ga inspirasjon til dette navnet.
- Rosenpoteten Gutten var liten, rund og rød og hadde meget til felles med en rosenpotet.
- Rævlausen Gutten fikk navnet på grunn av sitt utseendet. Bakenden var så liten og lite framtrædende at det så ut som om den manglet.
- Rød-Blakken Dette var bror av han som kaltes for "Blakken". For å skille ham ut fra denne, og på grunn av hans noe rødkaktige hår kaltes han "Rød-Blakken".
- Røskommen Han var lokomotivfører og hadde alltid den vane eller rettere sagt uvane å røske og kjøre. Han har på denne måte kjørt av mange koblinger og har rekord i avsporinger. Når folketoget skulle ut eller inn i gruva og det ble satt igang med et røsk, pleide folk å si: "Det er Røskommen som kjører nå." Dette ble da ofte skreket til ham.
- Røsskatten Mannen var liten og lett, men en virksom fyr og hadde ellers sine likheter med dette lille dyret.
- Rådølen Dette var en gutt fra Svene i Numedal. Han var vrang i munnen og vrang av seg. En gang skulle en formann ha ham til å bore et hull for seg. Formannen ville ha ham til å bore hullet med en jepp. Gutten derimot ville bruke langmaskin. Dette utviklet seg til en diskusjon hvor gutten som vanlig var noe vrang. Det endte med at formannen mistet besinnelsen og sa: "Bor med jepp, din Rådøl". Så tok han sin lampe og gikk. Gutten fortalte dette selv, og da folk kjente ham, kunne de godt forstå formannens utbrudd og anekterte straks navnet.

- Råtaplomma Mannen hadde en dag vært på torget og kjøpt plommer og var siden så uheldig å komme på fylla. Han satte inn posen et sted og glemte den bort. En tid etter fikk han rede på stedet, men da var plommene råtne.
- Råtapølsa Ved kjøkkenet i Saggrenda brukes av og til pølse til middag. Denne karen likte ikke pølse og da han fikk pølse igjen en dag, utbrøt han sint: "Er det denne råtapølsa idag igjen".
- Sachsenringer'n Vedkommende begynte å arbeide oppe på Haus Sachsen, med reparasjoner av dammer og lignende. Som yngste mann ble han sendt fram til akkerhuset for å koke poteter til belegget. Dette var han ferdig med i god tid før arbeidets slutt og lurte på hva han så skulle gjøre. Han rådspurte en eldre arbeider som gikk forbi. Denne sa: "at han fikk ringe på dem." Gutten går så til klokka som brukes til ringing ved arbeidets begynnelse og slutt og som ellers virker som alarmklokke. Virkningen uteblir ikke, hjem kommer arbeiderne og med dem formannen, som gir gutten en meget kraftig overhaling. Gutten fikk navnet "Sachsenringer'n".
- Sam-Brown Dette er navnet på en negerartist, som ved flere anledninger har opptrådt på Kongsberg. Vedkommende som bærer dette navnet ved sølvverket har fått navnet på grunn av sitt mørke utseende, han hadde en noe mørk hud, sort hår og skjegg. Dette skjegg var så mørkt og tett at det ga mannen et sydlandsk utseende, til tross for at han daglig var nybarbert.
- Saue Turi Mannen var en gang på harejakt, men da hunden hans kom i skade for å jage en sau i steden for hare, fikk mannen navnet "Saue Turi" som var ei kjent, original kvinne.
- Selikowitz Det samme som "Gotschalk".
- Sembsmoen Det var en skosmed på Kongsberg ved navn Olaus Sembsmoen. Dette var en kjent person i byen. Navnet ble brukt i smia nærmest for å gi smeden et navn.
- Siken Mannen var religiøs og en gang snakket kom inn på fisk, uttalte han som sitt syn at det var synd å ta fisk for å spise den. Den eneste fisk han kunne tenke seg å gjøre dette med var "Sik" som han mente var mindreverdig.
- Silda Opprinnelsen til dette navn kjennes ikke.
- Singelingen Mannen var tørr og skranglete og turet en del. Han hadde for vane, når han var beruset å gape og synge, og det var da særlig en sang som den gang var populær han befattet seg med. Den gikk på en valsemelodi og kaltes "Singelingen". Dette i forbindelse med mannens sjanglete utseende gjorde at man syntes navnet var treffende.

- Siri Sølilhøle Siri Sølilhøle var en gammel seterjente. Vedkommende som var en ivrig skogsmann kom en gang borti denne gamle jenta. Siden, når han skulle på tur, ble han alltid spurt om han skulle besøke "Siri Sølilhøle".
- Sjang-Allegrino Gutten var mer vill enn tam og var med på alle gale streker. En gang skulle han opptre i en amatørkomedie som italiensk tryllekunstner og kalte seg for "Sjang-Allegrino". Opptredenen ble en fiasko, alt han hadde igjen var navnet. Denne mannen fikk merkelig nok jobben med å kjøre sølvverkets første bil og fra det fortelles mange historier som videre rettferdiggjør navnet. Bilens høyeste hastighet var 15 km i timen, men enda rakk han å kjøre ned mange gjerder, han så på alt annet enn veien. En dag forsøkte han å kjøre over en tom blikkboks med det ene hjulet og merket ikke noe før det andre var oppå et steingjerde. En annen gang kjørte han olje som kom på trefat. Kommet til bestemmelsesstedet, skrur han lastep Janet opp og tipper tønna i bakken. Olje og tønnestaver fløt omkring.
- S(k)jeggeloppe Gutten var ikke lite av en svirebror og kunne ha mange rare uttrykk for seg. En gang under markensturingen ble han stående og høre en melodi ble spilt. Han utbryter helt umotivert og rørete som han alltid var: "Dette er skjeggeloppe de spiller nå". Dette ble hørt på av andre og mannen ble siden hetende "Skjeggeloppe". Når mannen skulle skjelles, var det nok å plystre melodien.
- S(k)jærsliper'n Gutten skulle en gang slipe tollekniven sin. Han kunne lite med dette arbeidet og kniven ble rundere jo lengre han slipte, og han måtte til sist få ham som var med og dro slipesteinen til å overta sliping. Denne gjorde det, men kunne ikke la være å more seg over det og fortalte andre dette. Siden ble gutten hetende "Skjærsliper'n".
- Sjukvarten Dette var en ivrig borhauer og hadde en strosse sammen med en nabo, som var noe vrien og vrang av seg. Søndagskvelden gikk disse sammen den noe lange veien til arbeidet. Så interessert som vedkommende var, begynte han hver gang å snakke om denne strossen, og om hvordan de skulle bore hullene dagen etter. Han anga alltid dybden av borhullene i kvart. Han sa et hull der, ett der på fem kvart og så et deretter på syv kvart. Dette med syv kvart gjentok seg ofte og naboen syntes navnet "Syvkvarten" passet godt.
- Sjur Uss Gutten het Sjur og var fra Svene i Numedal. Her bruker man uttrykket *uss* i stedet for *oss*. Da gutten til stadighet brukte dette uttrykket, ble da dette snart bemerket og gutten ble siden kalt "Sjur Uss".
- Sjusjauen Han fortalte ved en anledning at han hadde vært sammen med en pike "sju ganger på en natt."
- Sjyrud'n Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.

- Skalle-Grim** Navnet skriver seg fra en fortelling som handlet om en taterperson. En av de mest kjente figurer bar navnet Skalle-Grim. Vedkommende som arbeidet ved sølvverket leste denne fortelling og fortalte noe derfra, blant annet framhevet han "Skalle-Grim" som helten, og det var nok for ham til selv å få navnet.
- Skavangeren** Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.
- Skebban** Rensligheten var ikke alltid så stor før i tiden og skabb var en meget utbredt sykdom. Etter hvert som rensligheten ble bedre, ble sykdommen mer og mer sjelden og en av de som senest led av dette og lite gjorde for å bli bra, oppnådde dette navn, som en hån for sin likgyldighet. Navnet var vel opprinnelig "Skabben", men siden forandret det seg til det nåværende.
- Skinnfellen** Før ulltepper ble alminnelig bruktes i stor utstrekning saueskinnsfeller i sengene på vinterstid. Denne mannen som hadde sitt gifte fra Numedal, hadde blant annet fått en slik skinnfell med sin kone i medgift. Denne skinnfell ble til stor fornøyelse, først for ham og siden for hans arbeidskamerater, på grunn av de historier han hadde å berette. Ingen var noensinne i tvil om hvem "Skinnfellen" var når dette navn ble nevnt.
- Skinnsmasken** Navnet skriver seg fra den tid man brukte krutt til sprengning i gruva. Det gjaldt også her å holde kruttet tørt. Dersom et hull ga vann, måtte det tettes. Det ble gjort på den måten at hullet ble stappet fullt med leire. Etterpå ble hullet boret opp på ny med en naver. Leiren sammen med det tilsivende vannet hadde da tettet alle sprekker og hullet ble tørt, slik at det kunne lades. Leiren ble alltid oppbevart tørt i en skinnpung. En av de gamle hauere hadde alltid skinnpungen med seg hvor han var, og så når noen forsøkte å fornærme ham på en eller annen måte, brukte han skinnpungen til å slå vedkommende med. Å få et slag på denne måten kalles av mange for å få en smask. Altså fikk vedkommende en smask av skinnpungen - en "Skinnsmask".
- Skrævuten** Mannen var litt av en dansepraler, var derfor en del sammen med damer og det ble ofte sent om søndagskvelden. En mandag kveld la han seg tidlig i sin seng i zakkerhuset og tok en ekstra dubb. I samme zakkerhus var det en mann som hadde den største fornøyelse av å erte folk. Da den andre våknet, fortalte han at han i søvne skulle ha sagt: "Så, så, skrævut." Mannen ble litt fortørnet over dette. Og det resulterte i at den andre fikk ennå mer moro av fortsatt å erte ham med det, og han ble siden hetende dette.
- Skrubben** Dette navnet fikk en stiger på grunn av sin noe glupske adferd like ovenfor sine folk. Han "skrubbet" dem inn for det minste.
- Skuriføa** Når man tjente meget lite på sitt arbeide, sa man at det ble skurifø. Det betyr at fortjenesten ble så liten at det ble skralt med føden den måneden, han måtte la det skure, som han sa. Vedkommende hadde for vane alltid å klage og si at det ble skurifø denne måneden også, når talen dreide seg om fortjenesten.

- Slambussa Dette var navnet på ei gammel, kjent, original kvinne, som vedkommende av en eller annen grunn ble oppkalt etter.
- Slaske-Barbro Dette er navnet på ei gammel, original kvinne. Navnet er siden blitt brukt på folk som gjerne ville gjøre seg fort ferdig med sitt arbeide og ikke har tatt det så nøye med dets utførelse.
- Sleiveros Dette var navnet på en noe mer enn alminnelig sleivete person.
- Slipesteins-knekker'n Gutten var en gang så uheldig å slå sund en slipestein. Dette ble da opphavet til dette navn.
- Slirebasken (Slire Kittil) Navnet på grunn av at han under slagsmål - som han ofte var oppe i - hadde lett for å trekke kniven.
- Slompen Mannen var forsiktig og nøysom av seg og anstrengte seg mest mulig for å få meget for sine penger. Derfor var han meget påpasselig etter å få tak i rester av det eller det. Han pleide da å spørre hva de ville ha for "Slompen", dermed mente han resten av vedkommende ting. Denne egenskapen hans i denne spesielle retning var det som ga han dette navnet.
- Slåbrokken Mannen var lang og sleivete som en "Slåbrokk". Han pleide også å være iført en bonjour, som var grønn av elde.
- Småjollingen Gutten var liten av vekst og godlynt av seg, så navnet var nærmest et kjelenavn.
- Snabelrotta Denne mannen hadde jobb på kullebunden en tid og da det var mye rotter der, satte han opp feller og fanget mange. Han var god til å fortelle og en dag fortalte han om en rotte han hadde fanget, som var i besittelse av en snabel.
- Snaua Det var ei gammel, original kvinne som gikk under dette navnet. Ved sølvverket ble dette navnet som så mange andre originalers navn brukt på folk. Dette navnet bruktes da helst på personer som var noe småskårne av seg og sådan unte andre lite, med andre ord, de var "Snaue".
- Snauen Dette var navnet på mannen til ovenfornevnte, originale kvinne og bruktes på samme måte.
- Snurpen Han hadde vært skredder før han kom til gruvene. Det er det navnet sikter til, idet man har uttrykket å snurpe, å sy.
- Snuslådan Gutten kom som ganske ung ut på anleggsarbeide. Det var mange svenske anleggsarbeidere i landet den gang og enhver god knubb som slike kaltes, måtte kunne noen svenske uttrykk før de var fullbefarne. Da gutten etter en tid kom hjem, hadde han lært meget, blant annet å bruke snus, og hadde den rette sleng i ganglaget som måtte til. Han kom inn i en forretning hjemme og spørher: "Har ni snus?" "Ja," blir det svart. "Lang hit en låda", sier han. Da gutten straks etter kom til gruva, og dette opptrinn var kjent, var det lett å finne navn til ham.

- Snus Pål Dette er egentlig navnet på en original utenfor sølvverket, men brukes her på en kar som bruker snus i en ganske stor utstrekning. Han bærer den ofte synlig og feker (tigger) ofte snus av sine kamerater.
- Snørr Mads Mannen het Mads, han hadde ei stor nese som det til stadighet rant fra.
- Spekulanten Hans far hadde en gang i fylla sagt: "Jeg har tre sønner, Jakob Predikanten, Peder Spekulanten og Karl Hedningen." Det var bare Peder av disse som arbeidet ved gruva.
- Spell Ola Mannen fikk navnet sitt etter en gammel anleggsarbeider som var med på arbeidet av det nye vaskeriet. Denne mannen het også Ola, og navnet hadde han fra før. Navnet har man også på Røros. Den bekjente Spell-Ola spilte en rolle under Arbeideropprøret på Røros 1670.
- Spissbergen Det var i de dager da Norge fikk suvereniteten over Spitsbergen at dette navnet ble til. Navnet ble gitt til en sønn av "Gamle Norge".
- Springer 'n Peder Springer var navnet på en kjent forbryter som skaffet politiet mye bryderi, idet han rømte fra dem ved mange anledninger. Denne gutten hadde liten lyst til å gå på skolen, han hadde større interesse for å kjøre hest, eller være med på annen galskap. Pedellen ble sendt av skolen for å hente ham, men han så bestandig sitt snitt til å rømme. Dette ga ham visse likheter med den kjente personen og da gutten tilfeldigvis het Peder, ble han ikke kalt annet i oppveksten. På gruva beholdt gutten navnet.
- Spøkeriet Gutten fikk navnet fordi han hadde en forkjærlighet for å fortelle spøkelseshistorier og til en viss grad trodde på den slags.
- Staurehugger 'n Mannen var brauten av seg og ville overalt være den beste. Før han kom til gruva hadde han vært tømmerhugger og fortalte om en gang han hadde kapphugget med en annen. Selvfølgelig ble han selv den beste. Da han nevnte antallet stokker, var dette tallet utrolig høyt, så en av hans tilhørere utbrøt: "Det må være staur du har høggi, Petter." Det resulterte i en lattersalve og mannens navn var gitt.
- Steinsilda Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.
- Sterke Nils Gutten het Nils og var en noe mer enn alminnelig sterk kar.
- Stjernekipper 'n Navnet skriver seg fra hans måte å bære hodet på. Han bar det litt på skakke, og det så ut som han stadig gikk og kikket opp.
- Stikkelsbærdreper 'n Mannen hadde fått stikkelsbærdreperen på sin frukt og under forsøket på å få den vekk, var han så uheldig å få drept alle stikkelsbærbuskene og ble derfor selv "Dreper 'n".

- Stinkdyret Navnet ble gjort seg fortjent til av en ikke særlig renslig person, som det luktet mindre godt av. Mannen var også meget vindfull og tok ingen hensyn til tid og sted med sine utladninger.
- Stivetøyet Gutten brukte å være iført stivetøy ved sitt frammøte til arbeidet. Dette var langt fra alminnelig i den tiden og vakte derfor stor oppsikt. Han skulle selvfølgelig ertes for dette og det gjorde man best ved å gi ham dette navnet.
- Stormrøra Vedkommende var en person som hadde lett for å snakke i alle situasjoner. Han var velvillig og pralende og behandlet alle spørsmål, men alt han sa var som regel like rørete og innholdsløst. Navnet var meget treffende.
- Stuegrisen Mannen fikk navnet fordi han var lite ute i frisk luft. Den tiden han ikke tilbrakte i gruva oppholdt han seg hjemme i sin egen stue.
- Sukkertoppen Dette var navnet på en meget ondskapsfull person. Hans største fornøyelse var å ergre og erte andre. Jo mer han fikk såret en annen, jo større var gleden. Når han nærmet seg sitt offer, tok han på seg et smilende og søtt utseende, han smisket seg innpå og hadde en egen evne til å få disse til å utlevere seg, for siden å bruke det mot dem igjen. Denne smiskende måten å lure seg inn på sitt offer, var det som ga han navnet. Han var alt annet enn en "Sukker-topp" og det var ironien i navnet som skulle ha den tilsiktede virkning, nemlig å gjøre en ganske liten gjengjeldelse. Mannen oppnådde den tvilsomme ære å være far til mange av de navn som tidligere er beskrevet. Det er særlig blant de mer ond-sinnete han har dem.
- Suppematn Ved snakk om maten, som man tidligere stelte seg selv med i zakkerhusene, framhevet han alltid hvor glad han var i suppemat.
- Suppestuten Mannen drev litt slaktervirksomhet ved siden av sitt gruvearbeide. Da han var stor, tjukk og rund, sa man at han lignet en stut.
- Surprime Gutten fikk navnet på grunn av sitt sure utseende og tverre vesen.
- Susingen Mannen er oppkalt etter en gammel og åndelig lite utviklet person. Navnet har vært benyttet ved sølvverket på personer som har virket noe rørete - susete.
- Suter Lars Navnet fikk mannen fordi han alltid sutet og klaget, særlig over fortjenesten.
- Svartebekken Mannen var maskinkjøper i vaskeriet, var mørk i huden og meget urenslig. Han gikk stadig skitten og stadig tilgriset med fett og olje, så navnet falt av seg selv.
- Svarte Berthe Navnet fikk han på grunn av sitt svarte utseende og store likhet med ei gammel kjærring som bar dette navnet.

- Sven Heisen Mannen hadde opplevd meget og hadde meget å fortelle. En gang fortalte han om et besøk han hadde under et tre med en pike. Oppe i treet satt en måltrost og sang: "Heis opp, heis opp."
- Svettebake Mannen hadde for vane, at når han hadde arbeidet en stund og blitt svett, reiste han seg opp, blåste ut i været, tørket svetten av pannen med trøye-ermet og sa alltid: "Å fy, for et svettebak".
- Svoger Ole Nilsen Mannen hadde en svoger ved dette navn, og da han ofte, ja, meget ofte snakket om denne, begynte folk å herme etter ham og dermed var saken grei.
- Svolken Guttens mannlige lem var noe utenom det alminnelige i lengde. Han sjenerte seg ikke for å vise den fram, og den ble da ved en anledning sagt å være som en passende svolk, som mannen da siden ble hetende. Med en svolk menes i alminnelighet en pisk eller påk.
- Strykfisken Fordi han var så lang og tynn som en sådan.
- Sønner av Norge Det var om vinteren og det var brøytet til byen. Dette ble gjort med de gamle plogene og etter disse hendte det at man måtte stikke snøplogkanten. Denne mannen med flere, hadde denne jobb en gang. Kommet til byen var de inne og fikk seg flere drammer. Da han kom til Saggrenda om kvelden, kom han marsjerende inn i zakkerhuset med skuffen i hånden. Denne mannen tar skuffen på akselen, marsjerer fram og synger "Sønner av Norge" og de andre marsjerer etter.
- Talgsjører'n Fra gammelt av var talg meget brukt til smøring i tilfeller hvor man nå bruker olje. Blant annet bruktes det meget til smøring av de store vannkikkraner for at disse skulle være lette å betjene, samtidig som det tettet. Navnet "Talgsjører'n" fikk denne personen på grunn av sitt forhold like ovenfor sine overordnede. Han var slesk og forsøkte seg med smøring her, som man kalte det.
- Talpen Gutten hadde som liten mistet en talp på gulvet mens han gikk der uten bukse. Dette ble han ertet med av andre barn og fikk siden beholde navnet.
- Tam-lus Mannen holdt en gang en liten utredning om de forskjellige sorter lus som fantes og herved kom han i skade for også å nevne "tamlus".
- Tater'n Dette var navnet på en mann fra Grosvoldkroken. Han var en person som var likeglad med seg selv, både hva renslighet og utseende angår. Da han var mørkhåret, minnet han mye om en tater, derfor kaltes han så. Siden kalte han selv alle folk fra hjemstedet sitt også for tatere. Slik ble det et helt taterfølge, som man holdt fra hverandre, ved å gi dem fornavn etter en rekke kjente sådanne. Den første fikk naturlig nok navnet Fredrik, som taterslektens far og de andre som hans sønner Magnus, Oliver o.s.v. Da dette ikke strakk til, ble navnet av andre taterslekter også brukt.

- Tela-Per Dette navnet fikk en mann på grunn av sitt forfrysne utseende.
- Terje Viken Dette navn har vært brukt i to tilfeller. I begge tilfeller har det vært nordlandsgutter som har kommet hit. Disse var store av vekst og hadde tidligere vært ute og rodd fiske. Da disse skulle ha et navn ble dette satt på dem som det mest høvelige.
- Teta (Tæta) Mannen fikk navnet på grunn av sitt utseende. Han var liten og tynn og bar kroppen sin i en eiendommelig stilling med utskutt rygg og framskutt bryst, så han minnet om en fugleskrott. I tillegg kom ansiktet som var spisst med spiss nese, som minnet om et nebb og noen mysende øyne.
- Tillegget Han var en bror av "Morgenposten" og hadde alltid et "tillegg" å komme med til den andres fortelling.
- Tigerkatten Gutten fikk navnet på grunn av sitt sinne. Han hørte til en familie som var kjent for sitt oppfarende gemytt. Når han ble sint, var det som om øynene luet og skiftet farge.
- Tjukke Maria-gutten I Saggrenda bodde det en enke som vasket for folk og forsørget seg selv og sine to sønner. Hun var tjukk og het Marie og gikk under navnet "Tjukke Maria". Hennes sønner fikk da naturlig navnet "Tjukke Mariaguttene". Da den ene av disse kom til sølvverket beholdt han navnet sitt her.
Senere er betydningen av dette navnet noe utvisket og man har satt det mer i forbindelse med den berømte Tjukk Mariavalsen og dennes Tjukk Maria's gutt, slik at når man skulle skjelle ham, plystret man denne valsemelodien.
- Toppen Denne mannen talte også på en egen galende måte, men han minnet mer om ei tuppe i tillegg kom at mannen også var rødusset og hadde rødlig hår.
- Tre-fertel Mannen hadde det stående uttrykk når han snakket om sitt arbeide i gruva og om fortjenesten: "Å, det blir vel tre-fertel denne måneden også".
- Trehue Mannen var flink til selv å holde seg frampå. Han var forresten forholdsvis klok. Dette var han som sagt ikke fremmed for, og hadde for vane å si etter han hadde sagt noe som han selv mente var bra: "Jeg er da ikke noe Trehue".
- Trompetblåser'n Ved de første biler brukte man som sirene en trompet til å blåse i for å varsle om sitt komme. Vedkommende som bodde ved foten av de store Saggrendabakkene, som var en skrekk for alle biler en lang tid. Bilen måtte ofte trekkes opp med hester. De fleste biler måtte derfor gi en stopp under bakken. Mannen var mer enn alminnelig interessert i å kjøre bil, og benyttet enhver anledning til å få sitte på, og han tilbød seg alltid å blåse i trompeten.
- Trompeten Det samme som ovenfor.

- Tronker'n Mannen fikk sitt navn, fordi han var så staurete og tronkete til å gå.
- Tryteskallen Mannen ville være en usedvanlig god fisker og skrøt i alminnelighet av en god fangst etter en slik tur. En gang hadde det bevist gått dårlig for ham, han hadde kun fått noen tryter - abborer. På forespørsel om hvor mye han hadde fått denne gangen, svarte han: "Å, det blei bare noen tryteskaller".
- Tråtapåsan Mannen hadde en gang fått ødelagt armen sin, så han fikk hevelse på dette stedet. Denne hevelsen kalte han selv for en "Tråtapåsa".
- Tuggebussen På grunn av hans måte å snakke på. Det var som om han alltid hadde en tugge i munnen - en tobakksbuss.
- Tusengubben Mannen var velsituert på grunn av en arv han fikk.
- Tusentriperen Mannen var en kort tid ved sølvverket og fikk navnet på grunn av sin måte å gå på. Han brukte beina tett og småtrippet bortover.
- Tørrmaten I motsetning til "Suppemat" framholdt denne ved matdiskusjoner alltid at han var mest glad i tørr mat, dette antagelig mest av den grunn at det var det minst brysomme.
- Tørringen Med en tørring mente man under håndboring et hull som gikk så meget opp, at det ikke stoppet vann i det, så hullet måtte tørrbores. Dette navnet har i denne forbindelse en annen forklaring, idet mannen fikk sitt navn fordi han var så tynn og tørr.
- Ullruggen Opprinnelsen til dette navnet kjennes ikke.
- Vekkeklokka Mannen hadde en egen surrende måte å snakke på. Når han snakket, var det som om man hørte en gammel vekkeklokke surre i vei.
- Vekter'n Mannen hadde visse likheter med en gammel mann som var vekter på Kongsberg.
- Vessmann Mannen var vestenfra - fra Telemark.
- Vikko-Laski Det var på en fisketur han hadde sammen med noen av sine arbeidskamerater. En dram hørte med til utstyret. Da de hadde spist om kvelden og hadde tatt en kaffedokter og de skulle ta en liten en til, var kaffekjelen tom. Denne karen, som var en munter fyr, tok lokket av kjelen og kikket ned i den og får øye på en paddelopp, som de i mørket hadde fått på kjelen. Han tar den i bakbeinet, holder den opp i været og skriker: "Hei, her har vi han Vikko-Laski au".
- Vill-norsken Gutten fikk navnet for sin rå og brutale oppførsel.
- Øienstikkeren På grunn av sine stikkende øyne.

- Ørnen Mannen hadde noen store, framstående og buskete øyenbryn og en krom nese som sammen ga ham visse likheter med en ørn, som han ble kalt. Når mannen skulle skjelles, sang man for ham sangen "Rett som ørnen stiger."
- Østen Pikkeseus Dette er samme mann som er beskrevet under navnet "Grisen". Han var stor og tykk og hadde moro av alt som var galt. Mannen var langt fra kristelig, men tilhørte en slik familie og det var derfor han fikk dette navnet, som man mente hadde et bibelsk tilsnitt.
- Åkerrullen Personen var kort, rund og tjukk og lignet til en viss grad en åkerull.
- Ålemaler'n Det ble fisket en ål i Saggrenda, som av vedkommende ble opphengt til oppbevaring inne i stollen. Tre mann som holdt på med mønjemaling av vannledningen til kraftstasjonen i Kongens gruve, kom ut stollen på en tralle om kvelden. De hadde tilfeldigvis mønjespannet med seg. En skøyer i laget fikk narret en av sine kamerater til å male ålen med mønje. Dette resulterte i at mannen kom opp i ubehagligheter, han måtte betale ålen og fikk navnet på kjøpet.

Oppnavn utenfor registeret:

Følgende navn er framkommet i den senere tid og har nærmest til oppgave bare å gi vedkommende et navn, uten at dette har noen betydning eller sammenheng. Det er navnene på mer eller mindre kjente personer/originaler, eller kanskje bare et helt påtatt navn uten noen som helst opprinnelse.

Akak-Kålhode
Anne Gjettum
Botolf
Drøifus
Fille-Per
Fiske-Hans
Fiske-Søren
Grise-Truls
Hulda Gjettum
Håvalsen
Jens Låven
Jon Nybu

Kittil Teigen
Klokkarud'n
Koth
Kristian Gjettum
Kruger
Kølte
Lappibakken
Lars Bakstevold
Mads Valdars
Maren Dusum
Maria-Blaut

Nerve Hytta
Nerve Kullhusdalen
Pikkoppen
Sevat Låg
Skrede
Spå-Eilef
Strømberg
Såpe Grundt
Tulla Strengberg
Trotski
Venekøll

TEKNISKE UTTRYKK OG BENEVNELSER VED KONGSBERG SØLVVERK

Samlet av stiger Bj. Sanness

1943

After	Verdiløs sand og slam fra de gamle pukkverk.
Anbrudd	Det sted hvor malmen brytes.
Anfall	Den platting på fjellet hvor kubben blir drevet inn på. Anfall kalles også den avvikelse fra vinkel denne flate har i forhold til kubbens midtlinje regnet fra den vei kubben blir drevet inn.
Anfare	På vei til arbeidsstedet i gruva.
Angeflogen	Påpustet - ble brukt om erts eller metall, der sitter som et tynt overdrag på stenen.
Anlaag	Anholdt - underlagsplaten i pukkfeltets traug.
Ansette	Sette an, er å begynne på nytt borhull.
Ansetter	er det første bor man begynner boringen med.
Anskydser	Den som kjørte de store vannhjul.
Anslå (slå an)	Det er å fylle tønner nede i gruva med stein.
Anstaltliste	er en spesifisert liste over verkets folk, på de forskjellige arbeidssteder, ajourført hver måned. Her er også medtatt de forskjellige planlagte sprengningsarbeider for kommende måned.
Anstaltsesjon	Sammenkomst av verkets funksjonærer, for å drøfte de forskjellige arbeidsspørsmål.
Anstikke	Tenne luntene ved skytning.
Ansydning	Tilsetning av bly ved prøving, for at dette skal samle opp sølvet i seg.
Arbe	Sjargong av arbeide. Er minererens arbeidssted nede i gruva.
Arbing	er fellesbetegnelsen for de flater og plattinger som blir hugget i fjellet til å legge inn en kubbe eller spreisel på.
Ausschlager	Betrodd sjeider, som hadde med å slå bort de mindre rike deler fra den tidligere sjeidede malm.
Avbygge	er å avkle et ertsparti, d.v.s. ta ut den oppfarte malm. Dette gjøres med "strosser".
Avdrivning	Når blyet skal fjernes fra verkbleyet, skjer dette i en egen ovn. Det fyres med ved. Varmen blåses over badet sammen med surstoff. Da blyet har lettest for å oksydere, skjer dette først og gis anledning til å renne av. Man sier da at man driver av blyet. Det således avdrevne kalles blyglette.

Avtak	Avmåling i et mineringsarbeide når dette er ferdig eller når måneden er omme. Tidligere da man trakk om arbeidene hver annen eller fjerde måned, ble siste avmåling kalt "Hovedavtak".
Banker	Det er en signalhammer som slo på en jernplate. Den sto med en jerntråd i forbindelse med en synk hvorfra signalene kom. Hvert signal hadde sin betydning.
Barth	En trefflis med en skriftlig meddelelse på. Det var alminnelig spikket noen krøllflis i den ene ende fra skriveflaten for å henvende oppmerksomheten på den.
Befaring	Undersøke, å befare, en gruve er å gå ned i og undersøke graven.
Beleggstre	De bord man skjøter en stige med.
Bempel	er en liten tretønne - kagge - med fasle til å bære over skulderen. Gruvemannen hadde tidligere med seg melk for hele uken i sådanne "Melkebempler".
Bergfeste	Pilarer av fast fjell som gjensettes for understøttelse.
Berghald	Masser av gråberg som etterlates ved gruvene.
Bergsjern	Disse er helt av stål og brukes når man for hånd skal arbeide arbing, plattinger, i fjellet for innlegging av en kubbe eller spreisel, eller for å hugge vederlag eller hvelv, eller også for å hugge en inskripsjon i fjellet.
Bergstuer	Boliger for arbeiderne ved gruva - barakker.
Beskiktning	er den før smeltningen ferdigblandede masse, bestående av: det gods som skal smeltes, tilsatt smeltmidler som kvarts, flusspat og basisk slagg. Den blir påsatt ovnen vekselvis med koks i omtrent lik mengde.
Bikkje	Ungarsk hund, en liten saubrevogn. Det er en liten rektangulær jernbeslått kasse med 4 tettsittende hjul, 2 større og 2 mindre. Den er for trilling på bordløpe og ble tippet over en spreisel eller kubbe.
Bindloch	Den lukkede arbing for en kubbe eller spreisel, der hvor den først settes inn.
Bjønne	Når en stor stein skytes uten at det bores hull i den, blir sprengstoffet lagt oppe på steinen. Sprengstoffets detonerende kraft slår steinen i stykker. Det kalles å "bjønne" en stein. Navnet skriver seg sannsynligvis fra, at man mener steinen får et kraftig slag som sammenlignes med slaget av en bjørn. Bjørnen har jo alltid vært betraktet som vårt sterkeste dyr med spesiell sterk slagkraft.

Blikksølv	Når verkbleyet blir avdrevet - altså blyet bortoksyderes - skjer dette inntil det gjenværende sølv får et blikk, et eget glimt eller glans. Sølvvet blir så tømmt ut i barrer og kalles da "Blikksølv" og holder vanligvis 92-93% sølv. Ag.
Blind	Når en gang mister sin sølvføring sier vi den er blind eller blir blind.
Blindhull	er et hull boret på forhånd med tanke på å nyttig-gjøre seg det senere når mere fjell er skutt unna. Hull boret for å nytte en anledning eller ledig tid.
Blokk	Lineskive.
Blyglette	Det under avdrivning av verkbleyet oksyderte og avdrevne bly.
Blå sølv	Sølvglans.
Bokkort	kalles den forbygging som må foretas i horsontale drifter med meget løst fjell. Hele taket blir da stemplet opp likesom sidene også blir støttet opp.
Borhauer	Minerer.
Brandsølv	Finbrent sølv, som fremdeles har surstoffet i seg. Altså sølvvet før det digelsmeltes.
Brenning	Brenne et hull er å skyte av noen patroner ved hullets bunn. Fjellet brenner da sundt og graves ut, og gir derved plass for større sprengladning neste gang.
Bresk	Hvilebenkene i gruvens oppholdsrom.
Brisant	er uttrykk for et sprengstoffs styrke. Dets virkning avfyrt i et lukket kammer, f.eks. i et borhull.
Bryte	Bergbrytning. Vi taler om at et hull skal bryte, eller har "bryti". Altså skyte løs fjell.
Bryte ned	er å renske etter skyting, men også å renske en eldre drift.
Brøste på	er å begynne på. Når man begynner boring av et nytt borhull, kalles det å brøste på. Altså det samme som å ansette - sette an eller anfang.
Bus	Fri med full timeføring. Slåttebus kunne være 2-3 dager og var den ferie gruvemannen hadde om sommeren. Det ble i slåttene da de fleste bergmenn hadde en liten eiendom.
Bust	På kryss av stenens skifrihet.

Bøls	Støtte for sjakt eller bane.
Bånd	Bergarten - skiferen. Når disse fører sølv kalles de ertsbånd. Bergarten er da som regel kisimpregnert.
Dagen	Ute, altså motsetningen til i gruva.
Dagstoll	En stoll som blir drevet inn til gruva forholdsvis høyt oppe, altså kommer inn i gruva på lite dyp.
Detonasjon	er den hastighet hvormed et sprengstoff virker. Dette er av stor betydning ved forskjellig skyting. F.eks. ved "Bjønning" og ved skyting i åpent fjell.
Dohnlæggig	(Falsk skrivemåte for tonnlægig.) Betyr skrå. Bruktes spesielt om en skråning på 45° - 75° .
Einfahrer	kaltet tidligere den tekniske bestyrer ved gruva, som stod under bergmesteren. Einfahrer svarer noenlunde til de tidligere overstigere, som var utdannede bergingeniører.
Ekorn	Dette er en liten ring av $1" \times 1/4"$ jern med et nebb eller klo på. Den var til å ha inn på bormaskinenes slir. Den var litt krom og klemte seg fast i bendende stilling når luften ble satt på maskinen og nebbet var heftet bort i et bord, en spreisel, stige eller hva som helst. Man boret så fra denne istedenfor søyle. Dens letthet og evne til å hekte seg fast har gitt den navnet.
Engelskmann	Borhull som peker oppover.
Erts	Sølv.
Ertsleider	Den mann i gruva som har til oppgave å undersøke etter sølv på alle gange etter skyting, merke gangen og sølvføring med propper samt plukke ut rikt sølv når sådant fantes.
Ertspropp	Propper av jern hvormed ertsleideren merket gange og sølvføring.
Ertsscheider	Formann for sjeiderne.
Ertsty	Sølvholdig sten - malm.
Fahlbånd	Bånd hvori ertser, især svovelforbindelser forekommer fint fordelt. I dagen viser disse bånd ofte en rustbrun (fahl) overflate. Det er fortrinnsvis i slike bånd at gangene fører sølv. Derfor heter det om gangene at de fører sølv i så og så bredt bånd - ertsbånd.
Fahrhull	Hullet i opptreet - gulvingen - hvor igjennom en stige fører.
Fahrkunst	Innretning til å transportere mannskapet opp eller ned i gruva ved hjelp av opp og nedgående stenger som er forsynt med trinn og håndtak.

Fahring	Rekker av stiger i gruva.
Fahrsjakt	Sjakt ad hvilken mannskapet gikk ned i og opp av gruva.
Fahrt	Fort - stige.
Fahrved	Dekkmateriellet på en kast eller en kastputt som skal stå for skyting.
Fald	Den vinkel, som en gang danner med det horisontale plan.
Fallblokk	Den kubbe eller rull som en stentønne tømmer seg over.
Fallhake	En hake som faller frem i sjakten etter at tønne er kommet opp. Tønne som har en hempe i bunn fires ned på denne, faller over og tømmer seg.
Fasjiner	er bunter av busker og kvist m.v. Brukes som dekkmateriell under skytning. Disse er åpne så luften kan passere forholdsvis uhindret mens den holder på stein.
Feisel	Hammer med bane i begge ender, er forskjellig i størrelse og utseende og er til forskjellig bruk, som så gir den navn: Skjerpfeisel - En lett hammer med pigg. Ausschlagerfeisel - som sjeideren bruker til pukking av sjeidemalm. Borfeisel - til å bore med. Håndfeisel - sjaktarbeidernes hammer. Engelskmannfeisel - til å bore opp med - bore Engelskmann. Postfeisel - til postboring. Det er 2 mann som borer, en slår og en snur boret. Stempelfeisel - Den tunge slegge hvormed stempelkubbene slås inn.
Fels	Var tidligere en fattig, frasjeidet malm, som det ikke lønte seg å oppberede. Ble lagt i egen berghall og er senere for en stor del oppberedet, idet Ekstraksjonsmetoden muliggjorde en behandling av fattigere godser. Idag betyr fels frasjeidet gråberg.
Felt	Utstrekning i lengde av en forekomst, men er også benevnelse på kraftoverføring med stenger og benevnes da oftest stangfelt eller kunstfelt. Når et slikt felt driver en pumpe kalles det pumpefelt, og fahrkunst benevnes gangfelt. Drives den siste av vannspylemaskin benevnes dennes rom for felthuset.
Feltort	En horisontal drift i gruva som følger gangen. Dimensjonene var før 1 lakter høy og 3 fertel bred. Det er samme dimensjon i dag, 2 m høy og 1,5 m bred.
Finger	Et mål på ca. 2 cm. lengde. 1/96 av en lakter - 1 lakter - 2, 013m. - altså er en finger 2,08 cm. Senere 1/100 lakter, altså 2.013 cm.

- Fitzhemmer En liten vannkølle av tre - stav - til å ha vann i under boring for hånd. Bruktes også i barakkene til å ha grøt i, "Grøtfitzhemmer" eller til poteter, "Potetfitzhemmer", det var da hull i bunnen så vannet rant av potetene.
- Fjerdemann er en bestemt trillebortype. En arbeider oppfant en liten forbedring på trilleboren, så den kunne tømme direkte i tønne. Han innsparte på den måten fjerdemann i akkorden. Han og hans kamerater tok selv fordel og fortjenesten herav, inntil det ble oppdaget. Vedkommende stiger bestilte i stillhet en ny bor med denne forbedring, og da han overleverte den til arbeidslaget, sa han: "Vær så god, her har de fjerdemann deres". Siden ble navnet heftende ved denne trillebortype.
- Flak Plank av 4" tykkelse. Benevnes etter bruken. 4" x 7" kalles Sleepers flak, 4" x 8" kalles baneflak, fordi banen på de steder hvor den gikk over åpen grav, ble gjenkledd med sådanne av hensyn til hestene. Banen ble så lagt på disse. 4" ikke kant-skåret benevnes kasteflak, da de bruktes som dekkmateriell på tykkestene.
- Flomgrav er en grav for oppsamling av regn- og flomvann.
- Flyktig En gruve er flyktig når fjellet her er løst så der kan inntreffe ras. Sies også i gruva om meget åpne steder hvor det kan virke litt nifst å ferdes.
- Flång er en tynn, løs blokk som ikke har sluppet fjellet.
- Forbygge Det er byggingen i gruva, som gjør den sikker og mulig å ferdes i og muliggjør de forskjellige drivemåter og funksjoner.
- Fordring Transport - å fordre - å transportere. I stollen stollfordring. Opp og ned i sjakten benevnes sjaktfordring.
- Fordrumme Man sier at en gang fordrummet når den deler seg opp i mange små gange eller drummer.
- Fortrykke En gang fortrykkes når den blir smalere.
- Forslag Jern som slås fast i et hull boret i fjellet, for å holde på et eller annet.
- Fort Fahrt. Vår benevnelse idag for en stige.
- Forthing Akkord. Brukes kun om mineringsakkorder. Vi sier at en minerer går på forthingt eller har forthingt. Boken hvor disse akkorder føres heter forthingsbok.
- Frahektninglenk er en lenk mellom tønne og kjettingen. Den er laget dobbel og slik at tønne lett kan hektes fra.

Framlempere	kalles de gutter på sjeidehuset som kaster fram stenen - malmen - til sjeidene.
Frisjeidere	Det var de folk som fikk lov til å sjeide i gamle berghaller for egen regning. Sølv et de fant måtte leveres Sølvverket mot en bestemt godtgjørelse.
Friskikt	Fridag med betaling.
Fundgruven	Gruven hvor sølv et først fantes. Ved Sølvverket var det "Kongens gruve".
Fyldhammer	Lang, spiss, buet krafse til å grave sten med.
Fyldkasse	Beholder for sten for omlastning.
Fyldort	var et rom ved en sjakt hvorfra erts og sten transportertes oppad.
Fyr	Bål, som antentes i gruva for å bryte ved ildens hjelp.
Fyrhauer	Bergbryter som arbeider ved hjelp av disse bål.
Fyrort	En ort som er drevet ved fyrsetning. Et fyrarbe.
Fyrsetning	Bergbrytning ved hjelp av ild.
Fyrst	Taket i en drift.
Fyrvarter	Varterne - vaktene som gikk døgnet rundt ved barakkene og hadde blant annet med å passe fyringen her og koke kaffen til folkene som skulle opp om morgenen og da vekke dem.
Gang	Fylt sprekk i fjellet. Fyllmassen her er kalkspat eller tungspat og fører i mindre mengder mange andre mineraler. Disse gange er det da som hovedsakelig fører sølv et og da helst hvor gangene krysser fahlbåndene. Er det en enkelt stor gang benevnes den hovedgang. Er det en rekke mindre gange der tilsammen danner en sprekkesone, kaller vi det gangtog - fører de sølv - gangtogsforekomst.
Gangdrag	Det er en sprekkesone eller gangtogs draging. Hos oss under til nord.
Gange	Gulving av tre lagt fra kubbe til kubbe for framkomst.
Gangfelt	Det samme som fahrkunst. Se denne.
Gangpropp	Jempropp til oppmerkning av overfarte gange, og til anmerkning av sølvføring etter en gang eller av et parti.
Gangtog	En serie parallelle mindre gange. Når disse fører sølv, taler man om gangtogsforekomst.

Geschicke	kaltet før rike gangpartier.
Gesenk	Synk.
Gighe	er det mellomledd hvormed bormaskinen spennes fast til borstativet og er dreibar.
Gjepel	Geipel, Gjøpel, maskin for transport av stenen opp av gruva. Den ble drevet med hester og var en slags hestevandring, med linekurvene plassert i horisontal stilling over hestens bane. Den hadde oftest to linekurver, med kjøring begge veier.
Gjelpeltønne	eller Geipeltønne, gammelt mål, hvori gruvenes produksjon ble angitt. Geipeltønningen var avlang. Oventil 24" x 18", nedentil 18" x 14", høyde 27". 1 tønne sjeideerts veide omtrent 100 kg og skulle inneholde 2 mark fint sølv.
Glück auf	Hilsen som ble benyttet i og utenfor gruva.
Graver	Redskap for utgravning av den løsbrente masse i et borhull etter at dette var brent med dynamitt.
Gubbe	Patron sprengstoff. Helst om en dynamittpatron.
Hackel	Bergmannsstav. Var fra gammelt også beregnet som forsvarsvåpen, idet håndtaket var formet i likhet med en øks og var av metall.
Halvsjeider	En betrodd sjeider, som hadde med å ta sølvet av maskinene og sortere dette for levering til smeltehytte. Det er også ham som har ansvaret for behandlingen av rikspølv - rikertsen.
Hasp	Haspel - en enkel innretning for heising av sten fra synk ved hjelp av håndkraft - handhasp. Idag sier vi også hasp om mindre maskiner og taler da om elektrisk hasp og lufthasp.
Hauer	Arbeider i gruva. Man skjelner mellom de forskjellige gjøremålene: Borhauer - minerer. Sjakhauer - sjaktarbeider. Løshauer - en som gjør alt forefallende arbeide.
Haugert	er et lite, fremtredende fremspring eller overheng i fjellet.
Heier	Hauer - er en minerer.
Heis	eller heisestol, er den innretning folkene sitter i ved kjøring opp eller ned i gruva. Heisestol er vel nærmest fra den tid man kjørte i stentønna og hadde noen små benker - stoler for å sitte på.
Helbre	er et slags tak bygget på kubber eller spreisler for oppsamling av nedfallende sten eller vann.

Helgevarter	Vaktmann i helgen. Til hans arbeide hørte også med en tur i graven for å ha tilsyn med vannet, og ellers se etter at alt er i orden.
Heng	Heng - bank, eller banke kaller vi det når vi signaliserer at heisen skal ned i gruva.
Hengen	Båndene - skiferen - går i nord-syd med fall omkring 70° under til øst. Følger f.eks. en synk båndene, kalles den overhengende side i synken for hengen mens den andre kalles ligger. De 2 andre sider - ender - kalles stossene eller stussene.
Hengbank	Bank til å tømme en stentønne over, enten det er i en vogn eller i en fyllkasse.
Henge på	Uttrykket skriver seg fra den tid man brukte korte lunter og hadde en vekestump fuktet i fetolje hengende over disse. Vekene ble så antent og antente så etter en tids forløp lunten. Å stikke an disse veker kaltes å henge på.
Hengkappe	Tobenet kjettingstropp som danner bindeleddet mellom stentønne og linen. Kan også gjøres av stål som en bøyle og kalles da fast hengkappe.
Herd	er en oppberedningsmaskin, og er et skråstillet bord som er stillbart. Godset føres over dette sammen med vann. Ved at bordet stadig får en rekke korte støt, arbeider godset seg fremover og skiller seg etter sin spesifikke vekt. Vannet hjelper også til med dette.
Hjulstue	Den bygning hvor vannhjulene hadde sin plass.
Huske	Bergmannens seng i de gamle bergstuer - zekkenhus. Er nærmest et stort tretraug opphengt i alle 4 hjørner i slik høyde at en mann kunne gå rett på gulvet under den.
Høflig	sa man om en god ertsførende gang.
Håndsten	er et annet navn på sølvstuff og er det navn man ved salg bruker i regnskapene.
Innbringe	Nå frem til på dypet. Brukes om stoller. At en stoll innbringer i 100 meters dyp vil si at den når gruva 100 meter under dagen.
Inntager	Den som tar imot og tømmer tønna når den kommer opp av gruva.
Innstrekker	Sjaktkubbe hvortil domholtsene blir festet.
Jeksel	Kinntenner til festning av liner, også lineklemme.

Jepp	Little jepp kaltes en liten amerikansk bormaskin som kom til Sølvverket omkring 1907. Den kaltes så da disse maskiner bruktes meget i de japanske kullgruver. Senere kaltes synkbormaskinene for jepp. Vi sier jeppeboring og jeppehull.
Ka	Bygning over en gruveåpning, som beskytter mot vær og vind.
Kapell	Scherber - se denne.
Kast	Gulving over en synk - lagt på kubber.
Kastenstenger	4,0 cm lange, solide granstenger til fahrved - dekkmateriell - på en tykast - kast til å ha sten på.
Kastputt	Liten gulving lagt på 2 kubber i en synk eller taksynk. Den står for skyting og er grunnlaget for faringen.
Katteskalle	er et alminnelig navn på en stor sten som skal slås sund, men som blir rund i stedet for å gå i stykker. Den blir rund som et kattehode, menes det.
Kehrrad	Vendehjul - vannhjul til heisning av stenen fra gruva.
Kivel	Kybel - tønna som stenen blir kjørt opp i.
Kjeis	Kis.
Kjempefort	Stige av 2 solide granstenger med trinn av jernhaker, beregnet til å tåle skytning.
Kjør	Kjør - bank, eller banke kjørsies når vi signaliserer heisen opp i gruva.
Klappe ned	er å banke ned løst fjell ved hjelp av en feisel. Man sier å klappe skram, når den renskes med en feisel - hammer - på denne måten.
Klubb	kalles bløt, seig sten.
Klusse	Engelskmannfeisel - til å bore engelskmann med - se feisel.
Klyv	Lagdelingen i stenen hvoretter den har lettest for å klyves.
Knekt	Gruvearbeider som hauer, men brukes til andre arbeider: Saubreknekt - den som kjører stenen frem til sjakten. Tønneknekt - den som fyller heisen - tønna - ved sjakten. Varsleknekt - en sjakthauer som under fordringen ser etter at lineruller m.v. er i orden og utfører det for fordringen nødvendige sjaktarbeid.
Knæ	Avsats i en forøvrig horisontal drift f.eks. i stollen - stollkne. Disse er nærmest laget med tanke på å benytte vannet i stollen til drift av et vannhjul ved en forbipasserende gruve.

Kongen	var det gamle navn på den stivnede sølvklump som ble igjen i testen, etter utøsingen, den tid man brukte øse her.
Kove	er et lite låsbart avlukke i gruva og benevnes etter bruken, carbidkove, dynamittkove, rikertskove, sjaktarbeiderkove m.v.
Kreds	er et stadig sirkulerende avfall fra de forskjellige prosesser i smeltehytta. De danner på et vis en sluttet krets, hvorfra navnet skriver seg.
Kredsovn	er den lille sjaktovn i smeltehytta hvor man smelter de rikere godser, sulfidet og de rikere kretser.
Ku	En merkepinne i likhet med en strekmot. Brukes under innsetting av nye stenger i fordresjakten.
Kuleprøve	En primitiv prøve eller hjelpemiddel for å se om sølvet er fint nok ved finbrenningen. Det er en ten med en kule på som dyppes i badet. Litt sølv følger med. Bruser dette og viser en ru overflate med noen tynne utspringende tråder er man sikker på at sølvet har en gangbar finhet og kan tappes ut.
Kunstbekk	er bekken fra eller til et vannhjul, som driver et kunstfelt ved en gruve.
Kunstfelt	se fahrkunst.
Kurv	Den trommel på fordremaskinen hvorpå linen ruller seg opp.
Kutt	Det første innsnitt man gjør i skram, når man arbeider seg inn i fjellet. Åpner for den etterfølgende salve.
Kux	Aktie i en gruve.
Lakter	Lengdemål i gruva av omtrent 2 m's lengde. Etter instruksjon av 22/2 1724 skulle en lakter være 3 sjællandske alen og 5 tommer - 2,013 m. Den deltes i 96 deler som kaltes finger, senere i 100 finger. En lakter til måling av ved skulle etter berganordningen av 1683 være 3 1/2 sjællandske alen, senere 3 1/4 alen.
Lampeheng	er en liten avsats til å henge lampen fra seg på.
Langved	Det er det en arbing er hugget mer inn i overkant, den gir kubben lengere ved her, og øker derved kubbens bæreevne ovenfra.
Lass	Store stenblokker.
Leverkurv	Dette var en leverpølse og var en meget alminnelig "Bergmannskost" når denne lå borte på niste. Den stektes på spidd over åpen ild.

Licitasjon	var på et åpent møte å sette bort eller ta akkord på et arbeid. Her underbød man hverandre. Den med billigste tilbud fikk arbeidet. Betingelsene var på forhånd opplest. Dette gjaldt som regel forskjellige slags kjøring m.v. Det hette å ta arbeid ved "Licitasjon".
Lichtloch	Værskjakt - synk drevet for å befordre værvexslingen i en stoll eller gruve.
Liggen	Se forklaring under hengen.
Ligger	Flatt borhull, boret ved en horisontal drifts såle, vanligvis søkende litt ned.
Lodd djup	Lodddrett synk.
Loddsynk	Lodddrett synk.
Lutt	Tybeholder, ofte også uttapningen av denne.
Løpe	Trilleløpe - bane av bord, 1 eller 2 ved siden av hverandre for å kjøre "Bikkjen" på eller en trillebør.
Løpekatt	Dette er en liten vogn som går på 2 trinser etter en utspent line. Med denne kan f.eks. en stentønne flyttes fra sjakten og bort til en vogn eller tømmes på et gulv borte fra sjakten.
Løpestreng	er den utspente line hvorpå løpekatten føres frem.
Løyser	er et hull boret foran et annet for å lette brytningen av dette.
Malm	Den sølvholdige sten. Før var dette det fattigere gods med under 1 mark sølv pr. centner.
Marksjeider	Den som til enhver tid har med å holde gruves karter a jour.
Melføring	Kanaler - renner - hvor igjennom vannet førte det pukkede gods i pukkverkene, og det i disse renner rennende, grumsede vann.
Mergel	Knust kalksten, som bruktes til tester i smeltehytta.
Meterboring	Akkord hvor det betales pr. løpende m. borhull. Maskinboring.
Mittelerts	Rikerts med omkring 50 % sølv. Før regnet man at mittelerts skulle holde 25 mark pr. centner.
Mundloch	Stollens dagåpning, altså stollmunn.
Nappel	Scherber - se denne.

Nattstiger	Politibetjent ved gruva. Hadde også med å kontrollere arbeiderne når disse om natten kom ut av gruva. Passet samtidig på sølv-tyveri.
Naver	Minebor, håndbor.
Naverheng	Når borhullet under håndboring ble så lang, at boret - naveren - kunne henge i hullet, sa man å ha naverheng.
Navertang	Når en bor røk i hullet kunne det fiskes opp med en slik navertang. Den var spesielt laget til det bruk.
Nebendrum	Sidegang.
Nutebrøtt	kalles et sprengningsarbeide som har vanskelig for å bryte - la seg skyte ut. Båndene er som regel ikke harde, men seige uten klyv eller sprekker noen vei.
Oljegauk	Oljelampen.
Ombrudd	Drift for å omgå en synk eller løse, farlige partier i gruva.
Områke	Når det rike kretsovnsmeltede sølv blir tappet ut, blir det øverste sølv og askelag straks gravet av. Dette kalles "Områke".
Oppgir	Det er det merke som blir lagt på et arbeide før akkorden begynner.
Opphold	Hvilerom for arbeiderne i gruva.
Oppseer	Oppsynsmann i pukkverk og hytte. I rang og avlønning lå han tidligere mellom stiger og formann.
Oppskjærpe	kaltet å blotte en gang for å lete etter sølv.
Opptre	er de gulvinger i fahringen som stigene fører opp til og fortsetter fra.
Ort	En horisontal drift som følger gangene. Ort er egentlig den innerste del eller ende av driften, men brukes ofte til å betegne en hvilken som helst horisontal drift.
Overdrag	Målinger i gruva for å tegne et kart av denne eller for å bestemme 2 drifters beliggenhet i forhold til hverandre. Overdrag brukes også om å vinkle inn en kubbe når denne skal hugges.
Overfare	Overskjære ganger med et tverrslag.
Overspreisel	Dette er stenger av gran som legges tvers over fahrveden på en kast eller kastputt som blir utsatt for skytning for å holde fahrveden på plass. Overspreislene kan surres og kiles fast, festes med fot-hasper eller legges i arbinger.

Pall	er en avsats, en hylle. I en fotstrosse har vi sådanne strossepaller.
Participant	Partshaver.
Participantskap	Partselskap. Det er de forskjellige partshavere som eier en gruve. Sølvverket har en gang vært eiet og drevet av et sådant participantskap.
Pile	Når et hull ikke bryter, kaller vi det å pile.
Proberbly	Bly rent for sølv, brukes ved proberingen.
Probering	Sølvprøve. Ved probering finner man ut sølvinnholdet i de forskjellige godser.
Prøvesaks	er en spesiell saks som kan kobles inn mellom heis og line, når heisens fangapparater skal prøves. Ved å slå opp en hake, kan heisen gis et fritt fall, og gir derved fangapparatene anledning til å virke.
Pukkfelt	er en gammel knusemaskin for sten. Den består av en rekke oppnedgående stenger - stempler - forsynt med stålsko, som med sin tyngde og fall knuser stenen under seg, mot den i bunnen liggende stålblokk - anlaag.
Pukksko	Stålskoen på enden av de ovennevnte stenger eller stempler.
Pukktraug	heter kassen hvor malmen blir knust ved pukkfeltet.
Pumpefelt	Se felt.
Pute	Når et stykke tre legges inn for understøttelse av et eller annet.
Påhugg	er å begynne på ny drift - nytt brytningsarbeide.
Rebban	Rullen i en handhasp, hvori sveiven sitter og hvorpå linen legger seg opp.
Reisning	Dette er en vertikal kledning festet til kubber. Kledningen er som regel av flak eller runde stenger. Reisning brukes mest til å holde en stenhaug inne i f.eks. en strosse eller i en fyllkasse.
Resson	er det parti fjell man regner med å skyte ut med ett borhull og som kan sees på forhånd. I motsetning til boring og skyting av kutt og salve, har vi så ressonboring. D.v.s. man borer og skyter ikke flere hull om gangen enn man på forhånd kan se man har anledning til å bryte.
Rikerts	Rik malm. Plukket i gruva kan den holde fra 10 - 70 % sølv.
Rosen	Torv til tetning - rosentorv.

Rosenstikk	Det sted i torvmyren hvor rosentorven blir stukket ut.
Rævsinn	Bakskinn, bruktes stadig av bergmannen før og var til å sitte på.
Røkkammer	kalles de kanaler røyken fra smelteovnen må passere før den går ut i det fri. Her får sot avsette seg. Denne holder litt sølv og kalles "Røkslig".
Røkslig	er den i røkkammeret avsatte sot. Denne som holder litt sølv, blir brikketert og senere smeltet om igjen sammen med annet gods.
Røsk	er en grøft i dagen gravet ned til fjellet tvers over et bånd eller gang som skal undersøkes.
Røste	kalles å opphete den kisholdige slig og sølvsulfid slik at det meste av svovelinnholdet fordampes.
Råstein	kalles de bånd som er bløte og fete, glimmerbånd, kloritskifer og granatglimmerskifer m.v.
Råsølv	Et mellomprodukt i smeltehytta av nedsmeltet riksølv og sølvsulfid. Inneholder 92 - 93% sølv.
Råtagore	Skal vel være råtaåre muligens, da det er en smal glimmerfylt åre som følger lagdelingen i båndene. Den er god å bore etter hvorfor man pleide å kikke etter sådanne under håndboringen.
Salve	er en rekke hull som skytes i rekkefølge. Når "kuttet" er uttatt i en drift, kaller vi det en gjenstående salve. Når vi borer ferdig profilet og skyter, sier vi det er å bore og skyte salve.
Saubre	Sauring er transport av stenen bort fra arbeidsstedet.
Saubreknekt	kalles arbeideren som transporterer stenen bort fra arbeidsstedene, fram til sjakten.
Saur	Sauber - en småskutt sten.
Scherber	kalles den ildfaste skål hvor prøven nedsmeltes i under prøvingen. Det skjer i egen ovn som kalles proberovn. Scherber, benevnes også som nappel og når den er av benaske for kapell.
Schicht - Skikt	betegner den tid en arbeider sedvanlig arbeider i løpet av en dag, altså et dagsverk. Skikt kan også betegne betalingen for et dagsverk.
Schlegel und Eisen	Hammer og jern - bergsjern - er bergverkenes emblem.
Seiger	er et gammelt uttrykk for steil, mellom 75° og 90° fra horisontalen, også loddrett. Seigerdyp betyr loddrett dyp.
Seil	er mellomkjettingen mellom tønne eller hengkappe og linen. Den er satt inn for å ha litt mere bevegelighet på dette sted.

- Selle** Etter det tyske gesell, berggeseller, bergarbeidere. Brukes nå om arbeidskamerater i samme akkord. Forhenværende arbeidskamerater kaller hverandre for gamle seller. Det har senere utviklet seg til seller når man bare er sammen om en eller annen ting.
- Sentel** er en bærebør. Den ligner kassen på en gammel trillebør hvor hjulet er erstattet med ennå et sett armer. Brukes til forskjellig bæring, også til bæring av ertstyret til felserhuset. Før i tiden mest brukt til bæring av sjeide³ gods. Den rommet da akkurat et ertsmål, d.v.s. ca. $1/8 \text{ m}^3$.
- Setsmaskin** er en vaskerimaskin også kalt soldsetningsmaskin. Den vannblandede, knuste malm føres over senger i denne maskin i en stadig strøm. Disse senger har sold i bunnen. Setsmaskinens kasse er stadig fylt av vann - som med et stort stempel holdes i stadig skvalpende bevegelse. Sølvet vil ved denne bevegelse p.g.a. sin tyngde falle til bunns mens steinen går videre. Sølvet kan så siden fjernes herfra.
- Setteved** er den ved som ble levert til gruvene og anvendtes ved fyrsettingen. Det var skogsved i en lengde av 1 m - $1/2$ lakter.
- Sjakt** var en fra dagen mot dypet gående drift i en gruve. Den benevntes etter bruken.
Duvsjakt - fordresjakt til fordring.
Kunstsjakt - til pumping.
Værsjakt eller Lichtloch for ventilasjon.
Fahrsjakt når den bruktes til befordring av mannskapet. Idag betegner sjakt nærmest bare den forbygning i en synk som leder heisen eller tønne opp eller ned i denne.
Vi har loddsjakter, skråsjakter og slepesjakter, etter fall og bruk.
Stangsjakt er en slepesjakt bygget av runde stenger.
- Sjakhauer** Tømmermann i gruva. Det er disse som bygger ovennevnte sjakter.
- Sjakhauerfeisel** er sjakhauerens hammer.
- Sjakhauerformann** Han er formann for ovenfornevnte tømmermenn i gruva og har tilsyn med all forbygning i gruva.
- Sjaktovn** Smelteovnen.
- Sjaktskinne** er en hake av flattjern til å slå over skjøtene i sjakten for å lede tønne uhindret forbi her.
- Sjaktspiker** er til festing av flak eller stenger i sjakten til domholtset. Hodet er slått sideflatt for å kunne slås inn i veden så den ikke hindrer tønnens passering.
- Sjeidegutt** Lærling på sjeidingen.
- Sjeider** er de arbeidere som skiller gråberget ut fra malmen før den går til vaskeriet.

- Sjinkel Det er de lange stenger i stigen mellom hvilke trinnene står. Vi kaller dem daglig fortsjinkel.
- Skastol er en spesielt innrettet stol for transport av skadede opp av gruva etter fahringen. Den har form som en vanlig stol, forsynt med en mengde remtøy så hvert lem hos den skadede kunne spennes fast. Stolens rygg var laget som meier som gikk etter stigene.
- Skiktninggang Det er en gang som følger båndene. Den er vanligvis fylt med kalkspat og en substans vi kaller skiktningmasse som alltid følger med og som ofte gir den en fet eller rått karakter. Skiktninggangene blir av enkelte tillagt stor betydning idet de mener disse kan være tilførselskanaler for sølvet.
- Skjoss er en kjetting til opphengning av forskjellige ting. Når en stilling - arbeidsstillas - blir hengt inn i kjettinger blir disse kalt hengstillingskjoss.
- Skjærpe Den rette betydning for dette er å gjennombryte overflaten for å søke etter nyttige mineraler og ertser. Skjærpe er derfor et sted hvor slikt arbeide foregår, altså en mindre gruve. Når et skjærpe tidligere nådde ned til mer enn 20 lakters dyp, kaltes det en gruve. Dette er dog ingen fast regel.
- Skjærstein Når smeltemassen er tappet ut og slaggen fjernet, størkner skjærsteinen som en skorpe over sølvet. Denne er rik på svovel og inneholder sølv, kobber, jern m.v. Den knuses, råstes, brikketeres og smeltes om igjen senere.
- Skore er å legge imellom. Man løfter vedkommende ting opp og legger under et eller annet. Det er å skore. Man skorer opp banen på tipp f.eks. etter at den har ulaget seg noe.
- Skorte er en liten fordypning i fjellet.
- Skram var opprinnelig det samme som vi idag kaller kutt, altså den foreløpige fordypning i fjellet, for brytning videre frem. Med skram mener vi idag det innerste arbeidspunkt i en horisontal drift, som ort, tverrslag eller stoll.
- Skramhammer Nærmest en slegge med bane i den ene ende og pigg i den andre. Dette verktøy var til å renske skram med etter fyrsetting.
- Skramme på Når man begynner boringen for skram, kalles det å "skramme på".
- Skurifø Når en mann på en akkord ikke tjener over den fastsatte minstelønn kalles det å gå på "skurifø". Skuriføbrøtt er et sprengningsarbeide en ikke kan tjene penger på, da brytningsforholdene her er særdeles ugunstige.
- Skurveskikt er døgnetts 3dje skikt. Det som slutter om morgenen. Man snakker om skurven og skurvetur.

- Skåre er å hugge av en kubbe eller lignende flis for flis, skåre for skåre, istedenfor å bruke sag. Herfra navnet skåreflis.
- Sleiker er et hull med et lite stentak for, påsatt kun for avretting.
- Slemme er å slamme, renske opp for slam.
- Slemmebenk var en benk for vasking av sølvslig. Benken var bygget lett skrå. Ved å føre vann over benken, mens man stadig rørte i godset ble det letteste og uholdige slam ført bort av vannet, samtidig som det gjenværende gods ble anrikt.
- Slemmer var arbeideren som passet slemmebenken.
- Slepe En gang sleper langs en annen når den forlater sin gamle retning og følger en annen gang.
- Slepesynk er en synk med lite fall.
- Slette eller sleppe, er en revne eller en avløsningsflate i fjellet.
- Slig Finknust, vasket sølvjålm fra vaskeriet, altså det motsatte av after som ikke holder sølv av betydning.
- Slå an Det samme som anslå, se denne.
- Slå platt Den flate på en kubbe hvorpå man slår, når den slåes inn.
- Smelle Det samme som å skyte.
- Snabb Kort borhull.
- Soldsetning er det som foregår på setsmaskinen, se denne.
- Spermål og tillegg Det er avkappede, renskårede spilder hvormed tas mål av f.eks. en kubbe eller en spreisel.
- Spor eller spår som vi sier, er det som står igjen av et borhull etter skytningen. Vi sier ofte spårtut om et slikt borhull. Når vi skyter et slikt hull opp igjen, sier vi at vi lar opp et spår eller spårtut.
- Spreisel En granstang som er innlagt på arbingen i fjellet. Brukes som stillinger - arbeidssted - for fortsatt bygging eller for boring m.v.
- Sprette Skyte sund stor stein.
- Sprøerts Stefanit - som er et sølvjålmjålm, inneholdende ca. 40 % sølv.
- Stabbe er det gjenstående parti fjell ved sålen på en ort eller tversslag etter at det ovenforliggende fjell er skutt bort.

Stak	Veggskåret tømmer, tidligere 6" tykke, nå 5". Bruktes som dragere, fahrved, trilleløpe og langsviller for bane.
Staltze	De vertikale standere for en handhasp med lager på toppen.
Stangfelt	Kraftoverføring ved hjelp av stenger. F.eks. fra et vannhjul ved en bekk og fram til gruva.
Stank	Kullsyreholdig luft i gruva. Fra fyrsettingens dager.
Stellet	Understellet på sjaktovnen.
Stempelfeisel	Den tunge slegge man slår inn kubber med.
Stempelkubbe	er en kubbe som er plassert til forstøtning av løst fjell.
Stemple	er å avstive løse fjellpartier.
Stiger	Gruveoppsynsmann, oppsynsmann ved bergverk.
Stigort	er en taksynk med lite fall eller en ort med sterk stigning - slik at en til nød kan gå etter ligger uten stige.
Stikk	er den av koksstøv hardstampede form foran smelteovnen. I denne blir smeltemassen tappet ut fra ovnen.
Stikke	Når man tar mål av en kubbe spikker man en firkantet stikke av lengde som arbingenes bredde. I stikkens ender merker man så av henholdsvis anfall og bindlochets skråstillinger i forhold til kubbens midtlinje. Stikken blir således et bilde av kubben.
Stilling	er et arbeidsstillas i gruva. Er det på spreisler, kalles det en fast stilling, er det hengt inn i kjettinger heter det hengestilling. Er det til å bore fra sier vi borestilling.
Stoll	Horisontal drift gående fra dagen inn til gruva.
Stollvarter	kaltes den mann som hadde med å holde stollen ren og i orden i den tid som man kjørte malmen ut med hester.
Strosse	er stedet hvor malmen brytes etter at partiet er åpnet med en synk eller annen drift. Man skjelner mellom de forskjellige strosser. Sidestrosse hvor man arbeider seg inn i siden. Fotstrosse hvor man arbeider seg nedover, oftest i flere avsatser. Magasinstrosse som er en takstrosse, er nå mest kjent. Her arbeider man seg oppover, vanligvis med en skive på 2 m av gangen. Sten- haugen ligger inne og hvorfra man arbeider. Stenhøyden reguleres med tapning i bunn.
Strunte	Skyve - strunte en vogn er å skyve en vogn.

Stuff	Dette navn har to betydninger. Stuff er det merke som legges på et arbeide før akkorden begynner. Enkelte kaller også derfor ofte skram for stuff. En pent formet sølvklump benevnes stuff - sølvstuff, og er idag det mest kjente uttrykk.
Stuper	Stempelkubbe kalles så fordi den ligger på "stup". Avvikende fra horisontalen.
Stuss eller stoss	De korteste sider i en synk. Se hengen.
Subus	Fin småskutt stein. Betød tidligere underskudd ved driften.
Sugang	Jevn tilgang, særlig siktes da til vann.
Sump	er et avstengt reservoar for vann eller vannmettede ting og benevnes etter bruken. Vannsump, pumpeump og sligsump.
Svettebake	er en trefres brukt i sjakten for å gi plass i stangen for skruenes hode eller mutter, som her ikke kan rake frem av hensyn til heisen. Navnet har den fått fordi den faller tung i bruk og er således bare et "kjelenavn".
Synk	er en drift som fører ned i gruva, og benevnes etter bruken. Sjaktsynk - for sjakten. Fordresynk - for fordring. Fahringsynk - for fahring. Oppfaringssynk - når den er for å åpne et ertsparti og undersøke dette.
Sølvaniøp	er et aniøp som setter seg i gruva på fuktige steder hvor det er sølv i nærheten. Det er en sulfidisk sølvoppløsning.
Sølvulfid	er produktet fra ekstraksjonshytten og holder ca. 70 % sølv.
Søyle	er borstativet som spennes mellom driftens sider eller mellom tak og såle og hvorpå maskinen spennes fast med en gighe.
Såle	er gulvet i driften. Det man går på. Altså det motsatte av først eller tak.
Taksynk	Det er den diametrale motsetning til synk, idet denne drift fører oppover.
Tappen	kalles den stokk som går ned i hullet i tappkisten og lukker for vannet. Vanntapningen reguleres med denne. Den går opp til dammurens overkant på indre side av denne.
Tapphus	er det lille huset som er bygget over tappen oppe på dammuren.

Tappkiste	kalles den kasse av tre som ligger i bunnen av dammen og fører inn til vannet. Vannet blir tappet ut gjennom denne.
Tappluke	Uttappingen fra et magasin.
Test	er den ildfaste formen man i smeltehytten finbrenner eller avdriver sølvet i. Den lages på en spesiell vogn av mergel eller ildfast leire, og kjøres inn i finbrenningsovnen.
Tilfalle	sa man før at en gang gjorde, når en gang nærmet seg en annen og gikk inn i denne.
Tippapparat	er et apparat som automatisk tømmer en vogn og fører den tom tilbake.
Tommeboring	Det samme som meterboring. Akkord for tommeboret hull. Bruktes ved håndboring.
Traug	er saurebrettet.
Trefertel	er 3/4 lakter. Brukes som målestav, særlig ved måling av bredden i et arbeide som skulle ha denne bestemte bredde.
Tronke	Det samme som å stampe. Man tronket rosen, man stampet rosen.
Trybe	Den vannblandede slig.
Trykkvannsdunke	Dette er en dunke av jern, som fylt med vann blir satt under trykk ved hjelp av komprimert luft. Vannet brukes som trykkvann under boringen.
Trøkker	Lastokk.
Tverrslag	En horisontal drift som følger båndene, men går på tvers av gangene.
Ty	Sten.
Tykast	En kast hvorpå man kunne lagre ty - sten.
Tylutt	er en beholder for sten, altså en silo.
Tønne	Til å kjøpe sten opp av gruva med. Den har en fasong som en tønne, og er litt videre oventil enn i bunn. Gjordes før av tre, nå oftest av jern.
Tønneknekt	Den arbeider som fyller tønna nede i gruva.
Tønnesprang	Det er egentlig linesprang, altså når linen ryker av og tønne faller til bunns.
Tørring	er et borhull med svak stigning oppad, slik at vannet under håndboring ikke biet inne.

Utgående	Det utgående av en gang er den del av denne som stikker opp i dagen.
Utkile	En gang kiler seg ut når den avtar i tykkelse, og til slutt forsvinner.
Utlenske	er å drive orter etter gangene for å undersøke disse. Orten kalles da en utlenkning.
Utslag	Avmålingens resultat. Det arbeide som en minerer har utført siden merke ble lagt på vedkommendes arbeide eller siden forrige avmåling.
Uty	Gråberg. Sten som ikke inneholder sølv.
Vanndunk	var en dunke av tre med et lite firkantet hull med lokk oventil. Den ble fylt med friskt drikkevann og kjørt ned til hovedetasjen 2 ganger i uken.
Vannhull	er et hull boret under vann eller et hull som det er vanskelig å få fritt for vann.
Vannpotte	Dette er en dunke som blir koblet inn på trykkluftledningen for utskilling av det kondenserte vann i denne.
Varakast	er en kast som legges som vern for et arbeide som skal utføres under denne.
Varsleknekt	Se knekt.
Varte	Varte på, er å vakte på, eller stå og vente på en ting.
Varter	er vaktmann ved gruvene.
Vederlag	Disse ble hugget i fjellet og ga anlegg for de murede hvelver.
Vekk	Vi sier en blokk er vekk når vi ved å banke på den konstaterer at den er noe løs fra fjellet. Det er ved lyden det bestemmes. Vi kan høre om blokken er vekken - løs - løsfjell.
Vent	Stor sten. Inneholdt den sølv kaltes den sølvvent.
Verkbly	Mellomprodukt fra storsmeltingen og er det tilsatte bly som har opptatt sølvet i seg. Verkbly inneholder fra 40 - 50 % sølv.
Visker	er en kjepp man rensket borhullet med før ladning. Fra håndboringens dager.
Værdør	er en kledning oppsatt mellom to drifter som skille for trekken - luftventilasjonen. Det er vanlig en dør i denne for passasje driftene imellom.

- Wasservåge En gradbue på 2 ganger 90° for opphenging på snor. Bruktes ved kartlegging med snorslag og kompass, men også som vater ved anlegg av byggearbeider i gruva.
- Zekkenhus Barakke, også kalt bergstuer hvor arbeiderne bor.
- Ørter kaltes skjæret på handboret - naveren.

